

Janne Mäkelä

Musiikkiarkistot Suomessa

Musiikkiarkistot Suomessa

Janne Mäkelä

Musiikkiarkistot Suomessa

S U O M E N
JAZZ & POP
A R K I S T O

Kannen kuvat Janne Mäkelä
Ulkoasu Olli Turunen / Tovia Design Oy
Suomen Jazz & Pop Arkisto
www.jazzpoparkisto.net
Helsinki 2015
ISBN 978-952-67401-8-8 (sid.)
ISBN 978-952-67401-9-5 (PDF)

Sisällys

Johdanto: Sibeliuksen varjossa.....	6
Myriadit musiikit arkistoissa.....	8
Musiikkiarkistointia ei velvoiteta.....	10
Joku kerää jotain jossain	13
Varsinaiset musiikkiarkistot Suomessa.....	17
Musiikkihuolintaa laidasta laitaan	19
Faktoja arkistoinnista	20
Julkaistut teokset kiinnostavat.....	25
Kansanmusiikki on suosituinta.....	28
1970-luvun Suomi jyrää	32
Muusikot ja musiikintekijät huomioidaan	34
Hankintalistalla on laillista aineistoa	38
Tutkija on käyttäjä numero yksi.....	42
Puheyhteydet kuntoon!	44
Kohti järkevää musiikkiarkistointia.....	47
Toimintaehdotuksia	51
 Lähteet	 53
LIITE 1: Tiivistelmä.....	55
LIITE 2: Kyselylomake	56
LIITE 3: Musiikkiarkistojat Suomessa.....	69

Johdanto: Sibeliuksen varjossa

Kun aloitin arkistonjohtajana Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPassa vuonna 2008, tietoni suomalaisesta musiikkiarkistoinnista olivat hävettävän vajavaiset. Olin toiminut vuosia populaarimusiikin ja populaarikulttuurin historian tutkijana, mutta arkistoaineistoja olin käyttänyt hankkeissani niukalti. Ajattelin tämän johtuneen omista valinnoistani.

Tutkijan valintoja ruokkivat niin sisäinen palo kuin ulkoiset impulssit. Selvästi minun kohdallani musiikkiarkistojen virikkeet olivat jääneet käyttämättä. Oikeastaan en ollut kertaakaan pysähtynyt miettimään, mitä musiikkiarkistot voisivat minulle tarjota tai mitä annettavaa minulla olisi musiikkiarkistoille. Tai millainen on tutkimuksen ja arkistojen suhde laajemmin.

Periaatteessa musiikkiarkistointi kuulostaa toimivalta, jopa ihanteelliselta tavalta järjestää ja järjestää yhtä maailman siivua. Arkistoihin kerätään aineistoa, josta sitten huolehditaan ja joka potentiaalisesti kiinnostaa asiakkaita, myös muita kuin tutkijoita. Eikä pelkästään potentiaalisesti. Minä olin aiemmin kulkenut onneni ohi, mutta mitä esimerkiksi olisi ollut Suomessa tehty runsas ja monipuolinen Sibelius-tutkimus ilman arkistojen aineistoja? Epäilemättä vähäisempää. Ja köykeisempää.

Sibelius-tutkimus loistaa kauniina esimerkkinä tutkijoiden ja arkistojen välisestä yhteistyöstä. Sibeliuksen varjossa tilanne on toinen. Oman kokemukseni mukaan musiikkiaineistojen käyttäjät eivät usein tiedä, kenen puoleen kääntyä. Oli asiakkaana muusikko, tutkija, kirjailija, kuraattori, toimittaja, mediatalo, levy-yhtiö, kustantaja, etujärjestö tai alan harrastaja, oikean arkistoluukun etsiminen saattaa olla lannistava kokemus. Sama koskee myös muita asiakkaita kuin käyttäjiä, esimerkiksi lahjoittajia, jotka haluavat saada materiaalinsa hallittuun pitkäaikaissäilytykseen ja jatkokäyttöön. Lisäksi

voidaan väittää, että arkistoilla puolestaan on vaikeuksia tunnistaa ja houkutella asiakkaita luokseen. Ehkä myös palveluskäytänteissä on puutteita.

Työskenneltyäni jonkin aikaa uudessa tehtävässäni arkistonjohtajana – tiskin toisella puolella aikaisempaan toimeeni verrattuna – mieleeni tuli, että olisi hyvä edes jollain tavoin selkiyttää ja kehittää tilannetta. Mitäpä jos ihan aluksi päivitetäisiin tiedot Suomen musiikkiarkistointitilanteesta.

Ajatus pyöri mielessäni vuoden pari, kolmekin. Lopulta signaalit ympärilläni olivat niin voimakkaat, että tehtävään yksinkertaisesti oli tartuttava. Oli korkea aika kysyä, ketkä arkistoivat ja mitä.

Tässä raportissa kerrotaan, millaisia musiikkiaineistoja Suomessa arkistoidaan. Raportti pohjautuu kyselyyn, jonka JAPA järjesti alkuvuonna 2014 musiikkiarkistoille ja arkistointia harrastaville organisaatioille. Lukijan on hyvä huomioida se, että kyselyn järjestäjä oli samalla yksi kyselyyn osallistuneista arkistoista. Olen yrittänyt olla puolueeton vastausten analysoinnissa, toisaalta en kuitenkaan ole halunnut pantata näkemyksiäni. Toivon mukaan nämä roolini ovat tekstissä erotettavissa toisistaan. Jääviyskysymystä pehmentää se seikka, että arkistonjohtajan tehtäväni on ollut sijaisuus, joka päättyy alkuvuonna 2015.

Esitän kiitokseni opetus- ja kulttuuriministeriölle, jonka avustuksella kysely oli mahdollista toteuttaa. Kiitos myös Kaisa Paavilaiselle tausta-aineiston kartoittamisesta, JAPAN henkilökunnalle hyvistä vinkeistä ja tietenkin kaikille vastaajille vaivannäöstä!

Helsingissä 19.12.2014

Janne Mäkelä, Suomen Jazz & Pop Arkiston johtaja

Myriadit musiikit arkistoissa

Mitä tulee mieleen sanasta *musiikkiarkisto*? Aika monelle mestarisäveltäjän nuottikäsikirjoitus. Tai savikiekkolevy. Ei hullummin arvattu. Arvostettu-
jen taiteilijoiden käsikirjoitukset ja vanhat äänilevyt ovat perinteisesti olleet musiikkiarkistojen keskeisiä aineistoja. Kun puhumme musiikkiarkistoinnista, puhumme usein teoksista, jotka on kirjoitettu nuoteiksi tai äänitetty levyille. Entä muuta?

Aikojen kuluessa musiikillisia ääniä ja niihin liittyvää tietoa on tallennettu ja välitetty eteenpäin mitä moninaisin menetelmin: On pantu säveliä muistiin ja laulettu ja kerrottu niitä seuraavalle sukupolvelle. On kirjoitettu sanoja ja nuotteja paperille. Musiikkia on äänitetty levyille, nauhoille ja digitaalisille alustoille. Musiikillista toimintaa on kuvattu filmille, videonauhalle ja muistikorteille.

Osa näistä tallenteista on julkaistu painotuotteina tai julkistettu muulla tavalla, nykyisin tyypillisesti jossakin internetin sähköisessä palvelussa. Osa – kuinka paljon, sitä kukaan ei pysty kertomaan – on jäänyt julkistamatta. Moni tallenne on kadonnut, tuhoutunut tai unohtunut.

Määrät ovat hurjia. Pelkästään äänilevyjä on maailmassa julkaistu miljoonittain (jokin aika sitten uutisoitiin Brasiliassa sijaitsevasta maailman suurimmasta, viisi miljoonaa äänilevyä käsittäneestä kokoelmasta). Ja tässä vaiheessa olemme puhuneet pääosin vasta musiikkiteoksista! Kun joukkoon lisätään muuta aineistoa, olemme jo myriadien tietovirtojen äärellä: valokuvat, haastattelut, tilastot, tilikirjat, pöytäkirjat, musiikkilehdet, julisteet, fanikirjeet, leikekirjat... Musiikkitoiminta on ollut aidosti monialaista ja -formaattista.

Mikä oikein on musiikkiarkistojen rooli tiedontallentamisen kokonaiskuviossa? Toisinaan voi saada sellaisen käsityksen, että monet keskeisistä musiikkiaineistoistahan ovat ihan jossain muualla kuin arkistoissa, esimerkiksi museoissa, keräilijöillä tai toisilla tutkijoilla. Olavi Virran henkilökohmainen jäämistö – varsinainen kansallisaarre! – on jo parin vuosikymmenen ajan maannut Seinäjoen Tangomarkkinoiden kellarivarastossa tutkijoiden ulottumattomissa. Osa aineistokerääjistä huolehtii säilytyksestä ja jatkokäyttömahdollisuudesta, osa ei.

Musiikkiarkistoala ei ole Suomessa kulkenut täysin sokeana ja kuurona onnensa ohi. Musiikkiin liittyvää tietoa ja aineistoa kerättiin jo 1800-luvulla ja ensimmäiset kenttä-äänitteet tehtiin 1900-luvun alussa. Vahaleriöille tallennettuja runonlauluja ja muita varhaisia musiikillisia esityksiä on kuultavissa muun muassa Kotimaisten kielten keskuksen ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistopalveluiden kautta (ks. Kotus 2014; SKVR 2014). Ensimmäinen pääosin taidemusiikkiin liittyvä sävellyskäsikirjoitusten keruu suoritettiin Helsingin yliopiston kirjastossa jo 1910-luvulla (Hjelt 2002, 168). Äänilevyjä puolestaan on arkistoitu järjestelmällisesti 1960-luvulta lähtien, jolloin tehtävää ryhtyi hoitamaan Suomen Äänitearkisto r.y.

Laajamittaisempi toiminta pääsi vauhtiin vasta 1900-luvun lopulla. Ainkin suunnitelmia on ollut. Parin viimeisen vuosikymmenen aikana Suomessa on julkaistu monenlaisia musiikin muistiorganisaatioalan eli arkisto-, kirjasto- ja museotoimintaan liittyviä selvityksiä. Alkuun keskustelu pyöri paljolti äänitteiden ympärillä. Helsingin yliopiston kirjasto teki opetusministeriölle kaksi selvitystä kansallisen äänitearkiston perustamisesta (Gustafsson 1991; Ikäheimo 1997). Ulla Ikäheimon muistiossa ehdotettiin äänitearkistoa muodostettavaksi Helsingin yliopiston kirjaston yhteyteen, ja näin sitten kävikin. Kirjasto toimi muutenkin aktiivisesti, sillä se kartoitti Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen kanssa säveltäjien käsikirjoitusten sijoituspaikkoja (Hjelt 2002; Lyyra 2000).

Muuallakin toimittiin. Riitta Tingander kirjoitti vuonna 1994 Suomen jazzarkiston (myöh. Suomen Jazz & Pop Arkisto) toimesta tutkielman populaarimusiikin arkistojen ja kirjastojen kokoelmista ja dokumentointitavoista. Taustalla vaikutti ajatus valtakunnallisen musiikkietokannan luomisesta, mutta tämä hanke ei edennyt. Muutamaa vuotta myöhemmin Tampereen yliopisto teki kyselyn äänitekoelmista (Kurkela & Kela 1999). Suomen Jazz & Pop Arkisto puolestaan selvitti osana laajempaa EU-hanketta arkistojen audiovisuaalisia aineistoja (Henriksson 2006; ks. av-arkistoista myös Heikkilä et al. 2013; Hokka & Laine 2012).

Musiikkiarkistopohdinta oli vilkasta vuosituhaten vaihteessa. Viime vuosina keskustelunavauksia on ollut vähemmän. Vuonna 2010 Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistys ry julkaisi musiikkihistorioitsija Pekka Gronowin projektisuunnitelman valtakunnallisen musiikkimuseon pe-

rustamisesta. Raportissa selvitettiin, miten musiikkiin liittyvän museoesineistön kerääminen ja tutkimus on Suomessa järjestetty. Tekstissä esiteltiin myös keskeiset arkistotoimijat. Suurempia toimenpiteitä museon perustamiseksi saati arkistoinnin kehittämiseksi ei ehdotuksen pohjalta tehty.

Opinnäytetöiden osalta alan keskeisin selvitys on Tero Halvorsenin (2014) laaja katsaus, jossa esitellään musiikkiäänitteiden arkistojia ja käydään läpi digitoinnin ja käytettävyyden haasteita. Monissa opinnäytetöissä on nostettu esiin paikallisulottuvuutta, mainittakoon vaikkapa tutkielmat Pori Jazzin audiovisuaalisista aineistoista (Sailavuo 2007), Seinäjoen rytmimusiikkikokoelmista (Rask & Turunen 2008) ja kirjastopainotteisesti musiikkiäänitteistä maakuntakokoelmissa (Hautaniemi 2011). Musiikkikirjasto toimintaa Suomessa on pohdittu paljon, ja toisinaan, kuten vaikkapa Musiikkikirjastoyhdistyksen edesmenneessä *Intervalli*-lehdessä, näkökulma ulottui myös arkistopuolelle (esim. Jalkanen 2009; Poroila 1999).

Muistioita, opinnäytetöitä, selvityksiä ja artikkeleita on siis ilmestynyt kohtalaisen runsaasti. Keskeisistä luotauksista alkaa kuitenkin olla jo aikaa, ja lisäksi niiden tarjoama tieto näyttäytyy tämän päivän valossa vajavaisena. Monissa selvityksissä musiikkiarkistotoiminta on esimerkiksi pelkistetty äänitearkistoinniksi. Päivitetylle, kokonaisvaltaiselle näkemykselle musiikkiarkistotoiminnasta on selvästi tilaa, väitteeni mukaan myös tarvetta.

Mainittakoon sekin, että musiikkiarkistoinnin historiaa ei Suomessa ole vielä kirjoitettu. Erilaisia arkistoesittelyjä sen sijaan on niin tutkijoille kuin laajemmalle yleisölle julkaistu vuosikymmenien varrella runsaasti (esim. Gronow 1993; Gronow & Saunio 1970, 331–333; Huttunen 2011; Lappalainen, Moisala & Saari 2003; Sarjala 2002, 60–65).

Musiikkiarkistointia ei velvoiteta

Pekka Gronow (2010, 3) totesi edellä mainitussa museoselvityksessään, että musiikkielämän dokumentointi on hajaantunut useisiin pieniin museoihin ja arkistoihin. Tätä ei parane kiistää. Jos tutkijoita, muusikoita tai vaikkapa arkistoalan edustajia pyydetäisiin kertomaan, montako ammattimaisesti toimivaa musiikkiarkistoa Suomessa on, vastauksia saataisiin useita eri-

laisia. Voi olla, että oikean vastauksen antaminen tuottaisi vaikeuksia myös musiikkiarkistojille itselleen.

Musiikkiarkistointi on Suomessa ollut jäsentymätöntä. Yksi syy tähän on se, että maastamme puuttuu alan kiintopiste. Keskeisin arkistoinstituutti Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen kuuluva, Kansallisarkiston johtama arkistolaitos, jonka päätehtäviä ovat viranomaisasia-kirjojen huolehtiminen ja niihin liittyvän tutkimustoiminnan edistäminen. Kolmas tehtävä on alan kehittäminen.

Se, että musiikkikulttuuri ei ole kuulunut arkistolaitoksen tehtäväalueeseen, ei sinänsä ole yllätys, sillä Suomessa taiteen ja kulttuurin arkistointitehtävät on tyypillisesti hoidettu arkistolaitoksen ulkopuolella. Television, elokuvan ja muun audiovisuaalisen kulttuurin toimintaa on erityislainsäädännön turvin arkistoinut Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Kirjallisuuden arkistoinnista huolehtivat Kansalliskirjasto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kuvataiteesta vastaa Kuvataiteen keskusarkisto, jonka lakisääteisenä tehtävänä on hoitaa vuonna 2014 Valtion taidemuseosta Suomen Kansallisgalleriaksi muuttuneen laitoksen kirjasto- ja arkistotoimintaa. Valokuvataiteen arkistointitarpeesta huolehtii Suomen valokuvataiteen museo, osin myös Museovirasto.

On jossain määrin ymmärrettävää, muttei välttämättä hyväksyttävää, että uudemmista aloista esimerkiksi digipelit eivät ole vielä päässeet järjestelmällisen arkistoinnin piiriin. On paljon mahdollista, että digipeliarkistointi tulee vielä pitkäksi aikaa jäämään yksityisten toimijoiden käsiin, mikäli joku vain alaa (ei siis vain pelejä vaan laajemmin toiminnan dokumentteja) ensin ryhtyy Suomessakin arkistomaan.

Suurempi ongelma on, että perinteisistä taiteen ja kulttuurin aloista teatteritaide ja musiikki ovat jääneet lähes kokonaan arkistointia koskevien lakien ulkopuolelle. Musiikkiaineiston keräämistä, säilyttämistä ja tarjoamista ei ole Suomessa erityisesti säädetty. Sana ”musiikki” ei esiinny arkistolakeja koskevissa pykälissä. Kolmessa organisaatiossa lakisääteisyys kuitenkin ulottuu myös musiikkiaineistoihin. Nämä organisaatiot ovat Kansalliskirjasto, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ja Yleisradio.

Kansalliskirjaston toimintaa määrittelee kulttuuriaineistojen tallettamista ja säilyttämistä koskeva laki, jonka mukaan kirjaston tehtävänä on ha-

kea ja tallentaa levitettäväksi tarkoitettuja painotuotteita, äänitteitä ja muita tallenteita sekä digitaalisia julkaisuja ja muuta verkkoaineistoa. Samoin kuin arkistolaissa musiikki-sanaa ei kulttuuriaineistolaissa mainita. Musiikkikulttuuri on Kansalliskirjaston strategiassa kuitenkin näkyvästi esillä, ja kirjastolla on oma musiikkiosastonsa lain vaatimaa tehtävää hoitamassa. Toiminta on ollut systemaattista jo 1980-luvulta lähtien, jolloin nykyisen lain edeltäjä, niin sanottu vapaakappalelaki velvoitti musiikkijulkaisijoita ja -kustantajia toimittamaan arkistokappaleet Kansalliskirjastoon, joka tuolloin vielä toimi Helsingin yliopiston kirjaston nimellä.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI syntyi 2014, kun Kansallinen audiovisuaalinen arkisto (sen edeltäjä Suomen Elokuva-arkisto perustettiin jo 1957) ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus (aiemmin Valtion elokuvatarkastamo) yhdistyivät. KAVI huolehtii musiikkiaineistoista, mikäli ne ovat osa televisio-, radio- ja tv-ohjelmia. KAVI ei siis ole eriyttänyt musiikkiarkistointia. Kolmannessa organisaatiossa eli vuonna 1926 syntyneessä Yleisradiossa arkistointivelvollisuus koskee teostyyppistä, omatuotantoista media-aineistoa, johon kuuluvat muun muassa konserttitallenteet, haastattelut ja uutiset. Yleisradion arkistoyksikkö on vuosien varrella käynyt läpi useita organisaatio- ja nimenmuutoksia. Musiikin alueelta monille on varmaan parhaiten jäänyt mieleen äänilevyistö. Nytemmin arkistokokonaisuus toimii nimellä Yle Arkisto.

Lakipykälää lähemmin tarkastelemalla huomataan, että ei musiikkiarkistointi sentään ihan lainsuojatonta toimintaa ole. Tekijänoikeuslain 16:n pykälän mukaan lakisääteiset arkistot kuten myös yleisölle avoimet kirjastot ja museot saavat valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevista teoksista ja tietyn edellytyksin välittää niitä yleisön saataville. Aineistojen huolehtimisen ja käytön kannalta muistiorganisaatioiden kopiointioikeus on erittäin merkittävä. Vuoden 2014 alusta lähtien tämä oikeus on ollut myös niillä tieteellistä tutkimusta palvelevilla arkistoilla, joiden toiminta merkittäviltä osin rahoitetaan valtionavustuksella (tekijänoikeusasetus 19.12.2013/1081).

Kulttuuripoliittinen tosiasia kuitenkin on, että kukaan ei ole kertomassa musiikkiarkistoille, miten niiden tulisi hommat hoitaa. Ei ole lakipykälää eikä suunnannäyttäjää, ei kehitysohjata eikä ylintä neuvonantajaa. Ei myöskään ole olemassa mitään yhteisesti sovittua musiikkiarkistoinnin lin-

jausta. Yhden keskustoimijan sijasta pienempiä toimijoita löytyy melkoinen määrä etenkin, jos varsinaisten arkistotoimijoiden rinnalle nostetaan organisaatioita, jotka harrastavat musiikkiarkistointia. Mitä ihmettä nämä kaikki toimijat oikein tekevät?

Joku kerää jotain jossain

Päätin vuonna 2013 laatia kyselyn musiikkiarkistokentän kartoittamiseksi. Kyselyn kohteiden valitseminen tuotti päänvaivaa. Selvää kuitenkin oli, että yksityiset arkistojat ja keräilijät eivät tällä kertaa mahtuneet mukaan. Musiikkikeräilijöitä on paljon, ja heillä on erittäin merkittäviä kokoelmia. Ruotsissa Svenskt visarkiv kartoitti tällaista toimintaa 2010-luvun vaihteessa (Adolfsson 2014), ja Suomessakin tätä olisi syytä tehdä, mutta tässä kyselyssä keräilijöiden mukaanotto olisi hajoittanut kokonaisuutta. Suurin osa keräilijöiden kokoelmista ei ole yleisön nähtävissä ja saatavilla. Halusin selvittää institutionaalisesti hallinnoituja ja käytettävissä olevia arkistoaineistoja. Kysely suunnattiin Suomessa toimiville arkistoille ja organisaatioille, joilla on musiikkiarkistoinniksi luonnehdittavaa toimintaa.

Hanketta valmistellessa varmistui, että aiheeseen liittyviä organisaatioita Suomessa kyllä riittää. Eikö kannattaisi lähettää kysely kaikille musiikkikirjastoille? Niitä Suomessa on kolmisenkymmentä. Ja Museovirastolle ja maakunta- ja kaupunginmuseoille myös? Sekä kaupunginarkistoille? Entäpä levy-yhtiöt? Warner Music Finlandin arkistohan on kansallisesti merkittävä kokoelma millä tahansa mittarilla arvioituna, onpa yhtiön omistuksessa olevia edesmenneiden suomalaisten levy-yhtiöiden nauhoja digitoitu osin myös julkisin varoin (Mäkelä 2014, 12). Ja eikö samalla kannattaisi huomioida musiikkiyhdistykset, soitannolliset seurat ja yliopistojen museot ja oppiaineet?

Suuri osa ehdokkaista oli pakko rajata kyselyn ulkopuolelle. Tässä hankkeessa ei kartoitettu musiikkia koskevia tieto- ja aineistovarantoja vaan arkistoja. Kirjastojen, museoiden ja yhdistysten osalta päätin kuitenkin lähestyä sellaisia keskeisiä toimijoita, joilla tiesin olevan merkittäviä, arkistoituja ja musiikkikokoelmia, joihin yleisöllä on pääsy.

Mitä siis musiikkiarkistointi oikeastaan on? Tässä kyselyssä arkistointi tarkoittaa *musiikkiteosten, musiikkia koskevien dokumenttien ja musiikkiin liittyvän tiedon keräämistä, pysyvässäilyttämistä ja tarjoamista*. Yksinkertaistettuna voidaan puhua musiikkiaineistojen käytettävyyden varmistamisesta.

Raportin alussa todettiin, että arkistoissa musiikkiaineistot voivat tarjota musiikillisia teoksia niiden monissa eri tallennusmuodoissa (äänitteet, liikkuva kuva, nuottikirjoitus) mutta myös sellaisia dokumentteja, jotka eivät niinkään liity soiviin ääniin vaan ovat jälkiä musiikin tekemiseen, jakamiseen ja kokemiseen liittyvästä toiminnasta. Tällaisia aineistoja ovat muun muassa valokuvat, julisteet, flaijerit, kirjanpidot, muistiinpanot ja internetin kotisivut.

Aineistoja on siis monenlaisia. Toisinaan, esimerkiksi arkistokoulutuksessa ja -kielessä, puhutaan *asiakirjoista*. Se on terminä totuttu yhdistämään kirjoitettuihin aineistoihin, mutta esimerkiksi viranomaisen toimintaa koskevassa julkisuuslain viidennessä pykälässä se kattaa myös äänelliset ja kuvalliset esitykset ja sähköiset tallennusmuodot. Arkistoalallakin on vähitellen sisäistetty, että nykyaikaisessa arkistoinnissa tallenneformaatit ja sisällöt voivat olla monipuolisia, ei-tekstimäisiä. Kun arkisto vastaanottaa vaikkapa muusikko Konsta Jylhän tai musiikkivideoyrityksen aineistoja, joukossa on takuulla muutakin kuin tekstipohjaisia asiakirjoja.

Poikkean tässä raportissa lakipykälän tieltä. On vaikea olla painottamatta sitä, että musiikkiaineistotyyppejä tosiaan on kirjava määrä. Ainakin toistaiseksi asiakirja-termin käyttäminen tässä yhteydessä tuntuu vieraalta. Käsite ei ole vielä vakiintunut pykälän ehdottamalla tavalla, eikä se välttämättä edes vakiinnukaan, joten puhun mieluummin aineistoista kuin asiakirjoista.

Musiikkiarkistotoiminta ja perinteinen arkistokäsitys eivät muutenkaan kohtaa kaikilta osin. Perinteisen arkistokäsityksen mukaan *arkisto* on yksittäisen organisaation tai henkilön muodostama toiminnallinen kokonaisuus (ks. esim. Lybeck et al. 2006, 12–16). Arkistoissa onkin tavattu keskittyä toiminnan lopputuotteiden sijaan toiminnan yhteydessä syntyneiden dokumenttien keräämiseen, pitkäaikaissäilyttämiseen ja tarjoamiseen.

Tämän näkemyksen mukaan vaikkapa Suomen Äänitearkisto keräämää julkaistujen savikiekkolevyjen kokoelmaa ei voida pitää esimerkkinä arkistotoiminnasta. Sen sijaan Äänitearkiston oma toimintahistoria yhdistyksen-

nä ja tähän liittyvät asiakirjat täyttävät arkiston kriteerit. Toinen esimerkiksi: Musiikkitähti Elvis Presleyn ihailija on kerännyt mittavan ja harvinaisen fanilehtikokoelman, jonka hän lahjoittaa muistiorganisaatiolle. Arkistokriteerin mukaan lehdet sinänsä eivät ole arkisto, mutta tilanne on toinen, jos mukana on dokumentaatiota fanin omasta toimintahistoriasta, esimerkiksi päiväkirjoja, muistiinpanoja, kirjeenvaihtoa, hankintatositteita tai vaikkapa valokuvia ja videoita fanitapaamisista.

Musiikki- ja elokuva-arkistoissa tällaista käsitelmalleihin liittyvää rajanvetoa ei ole kovin hanakasti vedetty. Perinteisestä arkistokriteeristä ei ole ollut pahemmin hyötyä silloin, kun kyse on ollut harvinaisesta ja tuhoutumisuhan alla olevasta äänitteestä tai elokuvasta, jonka huolehtimista kukaan tai mikään muu ei ole ottanut kantaakseen. Luovaan toimintaan liittyvien lopputuotteiden eli valmiiden julkaisujen vaaliminen onkin hyvä esimerkki siitä, miten musiikkiarkistot jossain määrin muistuttavat kirjastoja ja museoita.

Kyselyssä siis kartoitettiin aineistotyyppien kirjoa suomalaisissa arkistoissa ja arkistotoimintaa harjoittavissa organisaatioissa. Keskeiset kysymykset olivat: Millaista aineistoa löytyy? Mitä musiikillista lajityyppiä aineistot edustavat? Samalla oli kuitenkin järkevää selvittää, miten ja millä perustein aineistot päätyvät arkistoitavaksi. Niinpä kysyin lyhyemmin aineistojen alkuperästä, ajallisesta painotuksesta, maantieteellisestä painotuksesta, käyttäjäryhmistä, säilytysolosuhteista ja asiakaspalvelusta sekä aineistohankinnan kriteereistä.

Kysymyksiä olisi voinut esittää enemmänkin, mutta silloin kyselystä olisi tullut jo liian raskas ja samalla oltaisiin luiskahdettu toisten, sinänsä tärkeiden teemojen pariin. Olen ensimmäisten joukossa painottamassa, että 2010-luvun musiikkiarkistotoiminnassa keskeiset haasteet liittyvät siihen, miten aineistot saataisiin paremmin julki ja millaisia teknisiä, tekijänoikeudellisia ja hallinnollisia kysymyksiä aineistokäyttöön liittyy. Näihin haasteisiin on kuitenkin syytä pureutua jossain muussa yhteydessä kuin tässä kyselyssä.

Lähetin 9.12.2013 sähköpostiviestin 51 organisaatiolle. Viesti sisälsi internetlinkin Google Forms -pohjaiseen kyselylomakkeeseen. Muistutusviesti lähti samalle ryhmälle tammikuun 2014 puolivälissä ja muutaman päivän

päästä vielä kertaalleen. Kysely päättyi virallisesti 24.1.2014. Vastauksia tuli 29. Osallistumisprosentti oli 57.

Vastauksia tuli yllättävän paljon siihen nähden, että Suomessa on vain muutama musiikkiarkistointiin keskittynyt organisaatio. Toki joukosta jäi pois joitakin musiikkialan etujärjestöjä, yliopistollisia yksiköitä ja muutama yleisarkistokin, eikä kysely tuntunut innostavan muun muassa Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja Puolustusvoimia, joilla molemmilla on ollut vahvaa toimintaa musiikin alueella ja oletettavasti myös arkistointia. Olin kuitenkin tyytyväinen siihen, että kaikki keskeiset musiikkiarkistotoimintaa harrastavat organisaatiot päättivät vastata kysymyksiin.

Kun lähtökohdaksi otetaan organisaation perustoiminnan luonne, kyselyyn vastanneet musiikkiarkistotoimijat voidaan jaotella kolmeen ryhmään:

1. Varsinaiset musiikkiarkistot

- Finlands svenska folkmusikinstituts arkiv
- Kansalliskirjaston Musiikkikirjasto ja äänitearkisto
- Kansanmusiikki-instituutin arkisto
- Sibelius-museon arkisto
- Suomen Jazz & Pop Arkisto
- Suomen Äänitearkisto r.y.

2. Musiikkikokoelmia hallinnoivat arkistot

- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
- Kansallisarkisto
- Kansan Arkisto
- Kansanperinteen arkisto
- Lauseopin arkisto
- Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto
- Työväen Arkisto
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
- Yle Arkisto

3. Musiikkiarkistointia toteuttavat organisaatiot

- AV-arkki

- HelMet-musiikkivarasto
- Helsingin kaupunginmuseo
- Juminkeko-säätiö
- Maailman musiikin keskus
- Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Music Finland ry
- Oulun musiikkivideofestivaalit ry
- Rytmi-instituutti
- Suomen Kansallisooppera
- Suomen Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistys ry (Pomus – Populaarimusiikin museo)
- Suomen Muusikkojen Liitto
- Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirjasto
- Teatterimuseo

Varsinaiset musiikkiarkistot Suomessa

Yleisölle avoimia, varsinaisia musiikkiarkistoja Suomessa on kuusi. Alan häilyvästä luonteesta kertoo, että vaikka lukumäärä on pieni, on se samalla tulkinnanvarainen. Käytännössä Suomessa on nimittäin vain kaksi itsenäistä musiikkiarkistoa, Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPA ja Suomen Äänitearkisto. Molemmat ovat toimintamuodoltaan rekisteröityjä yhdistyksiä.

Jazzhistorian asiantuntijoiden vuonna 1990 perustama Suomen jazz-arkisto laajeni 1997 kattamaan koko populaarimusiikin kenttää. JAPAN nykyisenä tehtävänä on kerätä, säilyttää ja tarjota populaarimusiikkiin liittyvää tietoa ja aineistoa. JAPA saa toimintaan harkinnanvaraista valtiontukea. Vuonna 1966 perustettu Suomen Äänitearkisto puolestaan kerää ja säilyttää vuoteen 1980 saakka tehtyjä kotimaisia äänitteitä ja julkaisee niihin liittyviä tutkimuksia ja diskografoita. Yleisradion tiloissa Pasilassa toimiva Suomen Äänitearkisto ei käytännössä ole avoin suurelle yleisölle, eikä sillä ole asiakaspalvelua. Sen läsnäolo kuuden listalla voidaan siis kyseenalaistaa. Toisaalta arkiston toiminta on ollut vakiintunutta ja profiloitunutta (lisäksi ai-

nakin alan toimijat pääsevät pyynnöstä tutustumaan kokoelmiin), joten se on syytä laskea varsinaisten arkistojen joukkoon.

Muut neljä varsinaista musiikkiarkistoa kuuluvat laajempiin emoinstituutioihin, mutta niiden arkistotoiminta on kuitenkin tunnettua ja osin selkeästi identifioitavissa. Vaasassa sijaitseva Finlands svenska folkmusikinstitut FMI ylläpitää arkistoa, joka kohdentuu suomenruotsalaiseen kansanmusiikkiin ja sen vaalimiseen. Toiminta ei kuitenkaan sulje pois jazzia, rockia ja muuta suomenruotsalaista populaarimusiikkia. Instituuttia on vuodesta 2008 hallinnoinut Svenska litteratursällskapet i Finland SLS.

Kaustisella toimiva Kansanmusiikki-instituutti on panostanut jo vuosien ajan ammattimaiseen arkistotoimintaan. Se on kerännyt kenttä- ja festivaaliäänityksiä, valokuvia ja media-aineistoja erityisesti Kaustinen Folk Music Festival -tapahtumaan liittyen mutta myös valtakunnallisesti. Turussa sijaitseva Sibelius-museo voi yleillä sekä laajalla soitinkokoelmallaan että musiikkihistoriallisella arkistollaan. Museon nimi on hieman harhaanjohtava myös arkistoinnin näkökulmasta, sillä monipuolinen ja laaja arkisto sisältää merkittävän Sibelius-kokoelman lisäksi aineistoja nuoteista ja lehtileikeistä c-kasetteihin ja kattaa lajityyppejä popista klassiseen.

Kansalliskirjaston yhteydessä toimii maan laajin julkinen äänitearkisto. Siitä käytetään usein nimitystä Kansallinen äänitearkisto. Sen tehtävänä on äänitekokelman muodostus, säilytys, digitointi, kuvailu ja erilaisten palveluiden tarjoaminen (Lehtinen 2014). Koska arkisto kuuluu Kansalliskirjastoon, on se merkittävä erityistapaus musiikkiarkistojien joukossa. Voiko kansallinen kirjastotoimija olla myös arkisto? Ainakaan sellainen ei ole harvinaista. Monissa maissa kansallisten kirjastolaitosten yhteydessä toimii musiikkiarkistoja, jotka ovat tyypillisesti keskittyneet äänitemateriaalin keräämiseen ja huolehtimiseen. Ja vaikka varsinaista arkistoyksikköä ei olisi-kaan, kansalliskirjastoilla saattaa silti olla musiikkiarkistointiin liittyvää toimintaa. Tämä kaksoistehtävä on mainittu Kansalliskirjaston kokoelmapoliitikassa, joskin hankintaohjelmaan on listattu vain kirjallisuutta. (KK 2014a 5–6, 11; KK 2014b, 15–16)

Tarkemmin ottaen Kansallinen äänitearkisto toimii Kansalliskirjaston Musiikkikirjaston yhteydessä, mikä ainakin käyttäjänäkökulmasta saattaa tuntua epäselvältä. Virallinen nimi yksiköllä on Kansalliskirjaston Musiik-

kikirjasto ja äänitearkisto. Mielenkiintoista kyllä Musiikkikirjaston kokoelmassa on kirjajulkaisujen ohella säveltäjien käsikirjoituksia ja kirjeitä sekä esimerkiksi musiikkikustantajien ja -yhdistysten dokumentteja – perinteistä arkistoaineistoa siis. Äänitearkisto-osasto puolestaan on keskittynyt luovan työn tuloksiin eli julkaistuihin teoksiin – siis tyypilliseen kirjastomateriaaliin. Kansallinen äänitearkisto onkin malliesimerkki ellei peräti ääritapaus siitä, miten perinteinen, asiakirja-aineistoihin nojautuva arkistointimalli ei päde musiikkiarkistoinnin kohdalla.

Musiikkihuolintaa laidasta laitaan

Toinen musiikkiarkistointiryhmä muodostuu pääosin ammattiarkistoista, joilla musiikkiaineistot ovat yksi aineistoryhmä muiden aineistoryhmien joukossa. Ammattiarkistoilla tarkoitan tässä pääasiallisesti organisaatioita, joiden arkistotoiminta on lailla säädetty. Merkittävin näistä on arkistolaitokseen kuuluva Kansallisarkisto. Arkistolaitos on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtion viranomainen, johon kuuluu Kansallisarkiston lisäksi seitsemän maakunta-arkistoa. Jostain syystä maakunta-arkistoilta ei saatu vastauksia tähän kyselyyn.

Muita ammattiarkistoja ovat muun muassa lakisääteistä valtionapua nauttivat yksityiset keskusarkistot, joiden joukkoon ei ole otettu uusia toimijoita sitten vuoden 1999. Arkistoja on yksitoista, ja niiden toimintaa valvoo Kansallisarkisto. Merkittäviä musiikki- ja kulttuurikokoelmia löytyy esimerkiksi poliittisesti vasemmalle suuntautuneilta Kansan Arkistolta ja Työväen Arkistolta.

Joillakin ammattiarkistoilla on kiinteä yliopistollinen yhteys, muun muassa Tampereen yliopiston yhteydessä toimivilla Yhteiskuntatieteellisellä tietoarkistolla ja Kansanperinteen arkistolla. Joillakin on musiikkiaineistoja kohtalaisen paljon, joillakin, esimerkiksi Turun yliopistoon kuuluvalla Lauseopin arkistolla, on sinänsä mittavassa äänitekokoelmassaan musiikkiaineistoa vain satunnaisesti murrehaastattelujen joukossa.

Suurin osa kyselyyn vastanneista organisaatioista ei kuulu arkistolaitoksen tai minkään muunkaan institutionaalisen arkistotoiminnan piiriin. Tä-

mä kolmas musiikkiarkistointiryhmä toteuttaa tavalla tai toisella musiikkiaineistojen keräämistä, säilyttämistä ja tarjoamista, mutta arkistointi ei varsinaisesti ole niiden päätehtävä. Jotkut toimivat musiikkialan edistämiseksi, toiset operoivat muulla taidealalla. Osa huolehtii kulttuuriperintöasioista.

Kolmannen ryhmän kokoelmat ovat kuitenkin merkittäviä ja monilta osin melko hyvin käytettävissä, esimerkkinä mainittakoon vaikkapa suomalaisen musiikin tiedotustoiminnasta vastaava Music Finland, joka aiemmin tunnettiin nimellä Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic. Lisäksi esiin kannattaa nostaa pääkaupunkiseudun musiikkikirjastovarastoinnista huolehtiva HelMet-musiikkivarasto ja vaikkapa Maailman musiikin keskus, jonka arkistossa on kenttä-äänityksiä ympäri maailmaa ja entisen Työväen-musiikki-instituutin kokoelma. Teatterimuseolta puolestaan löytyy mielenkiintoisia ja mallikkaasti arkistoituja näyttämömusiikkiaineistoja.

Jako varsinaisiin musiikkiarkistoihin, muihin arkistoihin ja arkistotoimintaa toteuttaviin organisaatioihin ei ole täysin pitävä. Ryhmien sisällä saattaa olla suuria eroavaisuuksia, mikä osaltaan kertoo siitä, miten hajanaista musiikkiarkistointi Suomessa on. Toisekseen joitakin organisaatioita on mahdollista sijoittaa johonkin muuhun ryhmään. Kansalliskirjastossa toimiva Kansallinen äänitearkisto voitaisiin yhtä hyvin laskea ryhmään kolme, onhan se omistajuusnäkökulmasta kirjasto, joka muiden tehtäviensä ohella toteuttaa myös musiikkiarkistointia. Yle Arkisto puolestaan voisi laajuutensa ja merkittävyytensä vuoksi lukeutua varsinaisiin musiikkiarkistoihin, mutta toisaalta musiikkiarkistointia ei ole yhtiössä erikseen identifioitu, eikä yleisöllä ole pääsyä arkistopalveluihin muuten kuin erityistapauksissa. Lisäksi arkistotoimintaan sisältyy muutakin kuin musiikin arkistointia. Siksi Yle Arkisto on sijoitettu ryhmään ”musiikkikokoelmia hallinnoivat arkistot”. Osana kansallista mediatilaa se voitaisiin toki sijoittaa myös ryhmään kolme, musiikkiarkistointia toteuttaviin organisaatioihin.

Faktoja arkistoinnista

Nopea silmäys edellä mainittuihin organisaatioihin paljastaa heti, että monella musiikkiarkistojalla on temaattisia painotuksia tai selkeitä toiminta-

rajauksia. Varsinaisten musiikkiarkistojen joukossa kansanmusiikin, äänilevyjen ja osin myös populaarimusiikin arkistoinnit nousevat vahvasti esiin. Myös muiden toimijoiden joukosta erottuu hyvin rajattuja tontteja. Esimerkiksi Oulun musiikkivideofestivaalit tallentaa suomalaisia musiikkivideoita ja AV-arkki huolehtii mediataiteen musiikista.

Musiikkiarkistoinnista vastaavan henkilökunnan määrä Suomessa on tämän kyselyn perusteella 76. Suuri osa työntekijöistä arkistoi toki muutakin kuin musiikkiaineistoa, esimerkiksi Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkistossa koko henkilökunta osallistuu musiikkiaineistojen arkistointiin. Varsinaisissa musiikkiarkistoissa arkistohenkilökuntaa on 21,6. Siitä Kansallisen äänitearkiston osuus on 11 eli puolet. Varsinaisten musiikkiarkistojen joukosta erottuu Suomen Äänitearkisto, jonka toiminta on jo puolen vuosisadan ajan perustunut aktiiviseen vapaaehtoistyöhön. Yhdistyksellä ei ole ollenkaan palkkatyövoimaa.

Vastaajista 83 % säilyttää kaikki aineistot omassa organisaatiossa ja muutkin vastaajat vähintään osin. Omistajuusaste on kohtalaisen korkea, sillä toimijoista 52 % ilmoitti omistavansa aineiston kokonaan ja 34 % osin. Aineistonhallinnan käytänteissä on suuria vaihteluita. HelMet-musiikkivaraisto, Juminkeko-säätiö, Kansalliskirjasto, Kansanmusiikki-instituutti, Sibelius-Akatemia, Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPA, Suomen Kansallisooppera, Suomen Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistys ylläpitämä Populaarimusiikin museo ja Suomen Äänitearkisto ilmoittivat, että niillä on kirjattu musiikkiaineistopolitiikka.

Luettelointi ja kuvailu ovat keskeistä arkistoaineistojen hallinnan menetelmiä. Joissakin organisaatioissa musiikkiaineistoa oli viety kirjoihin runsaasti, esimerkiksi Maailman musiikin keskuksessa kaikki, Kansallisessa audiovisuaalisessa instituutissa 90 %, Yleisradiossa noin 80 % ja Kansalliskirjastossa 70 %. Ammattiarkistoissa suosituimmat kuvailustandardit olivat Marc21 ja Dublin Core, muissa arkistoissa ja organisaatioissa käytännöt vaihtelivat. Joillakin ei ollut luettelointia ollenkaan, joillakin se on, erään vastaajan sanoin, ”aika omintakeinen”.

Lähes kaikki ilmoittivat, että aineistoluettelo on nähtävissä paikan päällä. Suurella osalla se oli esillä myös internetissä ainakin osittain, tai sitten se oli vielä ”tuloillaan”. Suomen Muusikkojen Liitto ilmoitti, että aineis-

toluettelo ei ole nähtävissä. Suurin osa liiton historiallisesta aineistosta on kuitenkin sijoitettu Työväen Arkistoon, ja kokoelmatiedot ovat sitä kautta hyvin saatavissa.

Kuinka paljon musiikkiaineistoa sitten kokonaisuudessaan on arkistoitu? Moni vastaajista varmaan vaivaantui tämän kysymyksen edessä. Mikä oikein on arkistointia museoissa ja kirjastoissa? Tai miten määritellä ja erottaa musiikkiaineistomäärä vaikkapa Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tapaisessa laitoksessa, jossa musiikkiaineistot ovat kiinteä osa elokuva-, tv- ja radioaineistoja? Yhteismitallisuutta hankaloittaa se, että musiikkiaineistoja on tallennettu monenlaisiin formaatteihin paperiaineistoista valokuviiin, videoihin, äänitteisiin ja sähköisiin alustoihin.

Kyselyssä tätä moninaisuutta yritettiin kartoittaa kysymyksellä aineistojen hyllymetrimäärästä ja digitaalisista tavumääristä. Määrät eivät tietenkään sinällään kerro mitään merkittävyydestä. Pieni valokuva-aineisto voi olla kulttuurisesti yhtä arvokas kuin mittava kirjakokoelma. Jotain osviittaa määrät kuitenkin arkistotoiminnasta antavat.

Hyllymetreittäin mitattuna aivan omassa sarjassaan ovat Kansalliskirjasto, jolla on musiikkiaineistoa ”useita kilometrejä”, ja Yleisradio, joka ilmoitti aineistomääräksi 5 100 metriä. Muiden yhteenlaskettu määrä on 5 378 hyllymetriä. Suurimmat musiikkikokoelmat Kansalliskirjaston ja Yleisradion jälkeen ovat HelMet-musiikkivarastolla (1 500 hyllymetriä), Sibelius-museolla (1 400), JAPalla (540), Kansallisoopperalla (500), Sibelius-Akatemialla (500), Music Finlandilla (330) ja Suomen Äänitearkistolla (300). Isoja musiikkiaineistomääriä on myös Kansanmusiikki-instituutilla (170 hyllymetriä), Rytmi-instituutilla (165), Maailman musiikin keskuksella (150), Elinkeinoelämän keskusarkistolla (100), Kansanperinteen arkistolla (90), Finlands svenska folkmusikinstitutilla (89) ja Työväen Arkistolla (80). Kansallisarkistosta ei saatu tarkempia tietoja, mutta kyllä sieltäkin musiikkiaineistoja löytyy. Syksyllä 2014 tiedotettiin, että Teosto on lahjoittanut Kansallisarkistoon 60 hyllymetriä aineistoa, pääasiassa hallintoasiakirjoja ja mittavan teoskortiston. Pian tämän jälkeen uutiskynnyksen ylitti Laulu-Miesten nuottikäsikirjoitusten lahjoitus. Aiemmin Kansallisarkistoon on päätnyt esimerkiksi Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen asiakirjoja.

Voidaan arvioida, että musiikkiaineistoa on Suomessa tämän kyselyn perusteella arkistoituna vähintään 15 hyllykilometriä.

Yllättävää kyllä fyysisen aineiston vuosittainen kartuntamäärä on vähäinen, vain 84,7 metriä. Tämä selittyy paljolti sillä, että suurin toimija Kansalliskirjasto ei kyselyssä ilmoittanut kartuntamäärää. Kun Kansalliskirjasto jätetään laskuista pois, suurimmat aineistokerääjät ovat Sibelius-museon arkisto, jonka aineistomäärät kasvavat vuosittain 5–25 hyllymetriä, ja Suomen Jazz & Pop Arkisto 25 hyllymetrillään. Yleisradion kartuntamäärä 8 hyllymetriä vaikutti pieneltä kokonaismäärään verrattuna.

Olenainen osa arkistotyötä on aineistopoisto, mikä voi tarkoittaa sekä eteenpäinluovuttamista että hävittämistä. Fyysisten aineistojen poistomäärät ovat hyvin vähäisiä, yhteensä 15,4 hyllymetriä vuodessa. Suurin osa toimijoista ei tee poistoja ollenkaan, ja monilla ne jäävät alle yhden hyllymetrin. Ahkerimmatkin poistavat musiikkiaineistoa vain muutaman hyllymetrin vuodessa. Kansalliskirjaston poistomääristä ei ole tietoa.

Hyllymetrit eivät kerro koko totuutta. Hieman lähemmäksi tosiasiallisia määriä päästään, kun arvioidaan, miten paljon aineistoa on sähköisessä muodossa. Tällaista aineistoa kertyy kahdella tavalla. Aineisto voi olla joko syntysähköistä, eli se on tuotettu alun alkaenkin digitaalisessa muodossa, tai sitten kyse on ei-sähköisessä muodossa olleesta aineistosta, joka on digitoitu säilyvyyden ja käytettävyyden parantamiseksi.

Kyselyn perusteella syntysähköisen, arkistoidun musiikkiaineiston määrä on arviolta 88 603 gigatavua eli 88,6 teratavua. Tästä syntysähköisen musiikkiaineiston kokonaisuudesta Yleisradio lohkaisee 37,9 teratavullaan lähes puolet. AV-arkin ja Suomen Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistyksen määrät ovat molemmilla 16 teraa, mikä selittyy paljolti sillä, että kummankin musiikkiaineistot ovat runsaasti kilotavuja nielevässä videotallennemuodossa. Mikäli mukaan laskettaisiin audiovisuaalisen aineiston suurimman arkistojan eli Kansallisen audiovisuaalisen instituutin syntysähköiset aineistot, määrät olisivat tähtitieteellisiä, mutta KAVI ei ilmoittanut vastauksessaan musiikkiaineistojen tavulukuja. Käytännössä niiden erittelemisen elokuva-, radio- ja tv-aineistojen joukosta olisikin tuskallinen tehtävä.

Syntysähköisen aineistomäärän arviointi on monien organisaatioiden kohdalla vaikeaa ja jopa mahdotonta. Valokuvia ja videomateriaalia syntyy

jatkuvasti, mutta vain osa arkistoidaan. Joillakin toimijoille mitään arkistointisuunnitelmaa ei välttämättä edes ole. Kyselyn perusteella vuositason syntysähköisiä aineistoja karttuu tällä hetkellä 21 341 gigatavua eli 21,3 teraa, mutta käytännössä aineistoa on huomattavan paljon enemmän. Jotkut organisaatiot ovat kyenneet tämän kuitenkin arvioimaan. Suurin syntysähköisen musiikkiaineistomäärän kartuttaja on Yleisradio 16,45 teratavullaan.

Parantaakseen aineistojen säilyvyyttä ja käytettävyyttä nykyaikaiset arkistot pyrkivät melkoisella vimmalla digitoimaan hyllyihin sijoitettuja fyysisiä aineistojaan. Tässä kyselyssä ei erikseen kartoitettu digitointimääriä. Sen sijaan tiedusteltiin aineistojen saatavuutta eli arviota siitä, montako prosenttia musiikkiaineistokokonaisuudesta on tarjolla sähköisessä muodossa tietoverkkojen kautta. Tarjoaminen asiakkaille on melko vähäistä, sillä kaikki arkistojat mukaan luettuna vain 5,6 % aineistoista on saatavilla sähköisesti. Peräti 17 vastaajaa 29:stä ilmoitti, etteivät ne tarjoa ollenkaan aineistoa internetin kautta, ja kahdeksalla vastaajalla prosenttimäärä oli yksi tai vähemmän. Joukosta erottui kaksi toimijaa. AV-arkki ilmoittaa tarjoavansa 90 % musiikkiarkistoaineistostaan asiakkaille sähköisessä muodossa tietoverkkojen kautta, ja Kansanperinteen arkistollakin luku on 60 %.

Arkistotoiminnassa oleellista on, että aineistot ovat yleisön saatavilla. Kyselyssä tiedusteltiin yleisluonteisesti, onko arkisto auki yleisölle, lainaanko aineistoja ja kuinka paljon aineistoja käytetään. Suurin osa arkistoista oli avoinna kaikille joka arkipäivä. Juminkeko-säätiö, Oulun musiikkivideofestivaalit, Helsingin kaupunginmuseo, Suomen Kansallisoppe-
ra, Rytmi-instituutti, Maailman musiikin keskus ja Suomen Äänitearkisto ovat avoinna sopimuksen mukaan. Vastaajista Suomen Muusikkojen Liitto ja Yle Arkisto ilmoittivat, että aineistot on tarkoitettu vain jäsenistölle tai muuhun sisäiseen käyttöön.

Yleisesti ottaen arkistotoiminnassa fyysisessä muodossa olevia aineistoja ei lainata asiakkaille muuten kuin korkeintaan rajoitetusti ja silloinkin pääsääntöisesti kollegiaalisesti esimerkiksi kirjastoille, arkistoille ja museoille. Kyselyn perusteella poikkeuksen muodostavat AV-arkki ja Sibelius-Akatemian kirjasto.

Musiikkiaineistojen käyttöä tiedusteltiin kolmikohtaisella asteikolla. Vastaajista kymmenen ilmoitti, että aineistoa käytetään vähän, kolmentoista

vastaajan mukaan käyttö oli kohtalaista ja neljän vastaajan mielestä aineistoa käytetään paljon. Vastaamatta tähän kysymykseen jätti kaksi arkistoa.

Julkaistut teokset kiinnostavat

Yksi kyselyn keskeisimpiä tavoitteita oli kartoittaa, millaisia musiikkiin liittyviä aineistotyyppejä Suomessa oikein arkistoidaan. Aineistotyyppi viittasi tässä ensisijaisesti tallennusformaattiin, eli haluttiin tietää, millaisesta tietotalustasta on kyse. Äänitteiden ja liikkuvan kuvan yhteydessä aineistotyyppin käsitettä oli syytä kuitenkin hieman täsmentää ja kysyä, onko kyseessä musiikillinen teos vai ei.

Äänitteiden ja audiovisuaalisten tallenteiden lisäksi esillä olivat seuraavat aineistotyytit: painetut nuotit, nuottikäsikirjoitukset, muut teoskäsikirjoitukset (esim. sanoitukset), valokuvat, julisteet, leikekirjat, lehtileikkeet, lehdet, kirjat, asiakirjat (esim. sopimukset), kirjeet ja päiväkirjat, kortistot ja luettelot, tilastot, muistiot ja muistiinpanot, pienpainatteet (esim. flaijerit, postikortit, konserttiohjelmat ja esitteet), tietoverkko ja digiaineistot (esim. internetsivut ja ohjelmat).

Soittimien, tallenne- ja toistolaitteiden ja muiden esineiden kerääminen ei varsinaisesti kuulu arkistosektorin tehtäviin, mutta koska tiedossa oli, että tätäkin toimintaa on harrastettu, oli luontevaa sisällyttää esineitä aineistotyyppien joukkoon. Kaikkiaan aineistotyyppejä oli kyselyssä määritelty 23.

Aineistotyyppien arkistomääriä tiedusteltiin asteikolla ”ei yhtään”, ”hieman”, ”melko paljon” ja ”valtaosa”. Viidentenä vaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että mikään yksittäinen aineistotyyppi ei vastauksissa noussut ylitse muiden. Kun kuitenkin katsotaan, millaista tietoa suurimmat aineistokerääjät eli HelMet-musiikkivarasto, Kansalliskirjasto ja Yle Arkisto antoivat ja samalla muistetaan Suomen Äänitearkiston keskeinen ja pitkäaikainen rooli arkistotoimijana, voidaan todeta, että julkaistuista musiikkiäänitteistä on pidetty huolta. Voimavaroja on käytetty erityisesti savikiekk- ja vinyylhistorian tallentamiseen, mutta hyvin on otettu haltuun myös c-kasetit ja cd-levyt. Äänilevyjä on luetteloitu innolla. Työ on koettu todella tärkeäksi, sillä kansallisia diskografioita on tarjolla kol-

mekin kappaletta, Kansalliskirjaston Viola, Suomen Äänitearkiston tietokanta ja Yleisradion Fono. Organisaatiotoimijoiden ulkopuolella alan harastajat ovat laatineet omia diskografioitaan ja täydentäneet vapaaehtoisesti suomalaisia tietoja kansainvälisiin tietokantoihin, esimerkiksi Discogsiin.

Äänitteiden arkistointi on ollut laajamittaista (ks. myös Halvorsen 2014), mikä osaltaan on saattanut vaikuttaa siihen yleiseen mielikuvaan, että musiikkiarkistointi tarkoittaa samaa kuin äänitearkistointi. Toki nuottiaineistokin löytyy kattavasti, erityisesti Kansalliskirjastosta, Sibelius-Akatemiasta, Sibelius-museosta ja Suomen Jazz & Pop Arkistosta. Vanhojen sävellysskäsikirjoitusten sijaintoja on tarkemmin esitelty muun muassa musiikintutkimuksen oppikirjassa *Johdatus musiikintutkimukseen* sekä Lyyra-hankkeen yhteydessä (Lappalainen, Moisala & Saari 2002; Lyyra 2000). Myös muut luovan työn lopputulokset eli julkaistut teokset on arkistoinnissa huomioitu hyvin. Lehdet ja kirjat saivat monessa vastauksessa määritelmän ”melko paljon”. Musiikkivideoita ovat keränneet muutkin kuin Oulun musiikkivideofestivaalit.

Myös valokuvia on tarjolla. Vahvaa kuva-arkistointia on ollut muun muassa Helsingin kaupunginmuseossa, Kansallisessa audiovisuaalisessa instituutissa, Kansallisoopperassa, kansanmusiikkiarkistoissa, Sibelius-museossa, Suomen Jazz & Pop Arkistossa ja Työväen Arkistossa. Kyselyn ulkopuolelta tiedossa on, että musiikkiaiheisia valokuvia vaalivat myös Museovirasto (esim. Journalistinen kuva-arkisto), Suomen valokuvataiteen museo ja kaupalliselta puolelta jotkut levy-yhtiöt ja tietenkin mediatalot ja kuvatoimistot. Jotkut perikunnat ovat pitäneet hyvää huolta musiikkiin liittyvistä valokuvajäämistöistä, mainittakoon vaikkapa viihdetähtien kuvaajana tunnetun Alvar Kolasen mittava kuvakokoelma.

Uusimmista aineistotyypeistä tietoverkkojen digitaaliset sisällöt ovat jääneet huomioimatta. Kansalliskirjasto tosin haravoi säännöllisesti suomalaisia internetsivuja, ja JAPA on kerännyt varhaisia musiikkikotisivuja, mutta muuten kukaan tai mikään ei esimerkiksi ole lähtenyt tallentamaan vaikkapa sosiaalisen median sisältöjä. Tehtävä on massiivisuudessaan lannistava. Paras ratkaisu aihepiiriin edes jonkinlaiseen haltuunottoon on evästää käyttäjiä tallentamaan itse omat aineistonsa eikä niinkään lähteä huolehtimaan työstä muistiorganisaatiovetoisesti (ks. Mäkelä 2012).

Nämä vastaukset antavat viitteitä siitä, että erilaiset julkaistut aineistot, erityisesti siis äänilevyt, ovat musiikkiarkistotoiminnassa olleet huolehdinnan kohteena, vaikka perinteisessä arkistotoiminnassa painopiste ei niinkään ole työn hedelmissä kuin tekemisessä eli työprosessin aikana syntyneissä dokumenteissa. Itse asiassa sellaiset perinteisen arkistotoiminnan ydinaineistotyypit kuten kirjeet, päiväkirjat, muistiot ja muistiinpanot ovat musiikkiarkistotoiminnassa kaikkein heikoiten kerättyä aineistoa. Sama koskee osin sopimuksia ja muita asiakirjoja. Tästä voisi alustavasti päätellä, että musiikkiarkistotoiminnassa ei ehkä niinkään ole haettu innoitusta arkistoalalta vaan jostain muualta, erityisesti kirjastoalalta ja äänilevykeräilyn perinteestä.

Yhteenvetona eri aineistotyyppien arkistoinnista voisi todeta seuraavaa:

Paljon arkistoitu

- Äänitteet: musiikkiteokset, erityisesti äänilevyt, myös demot ja konserttitallenteet

Kohtalaisesti arkistoitu

- Äänitteet: haastattelut, radio-ohjelmat
- Liikkuva kuva: musiikkivideot, konserttitallenteet, muut teokset, haastattelut, dokumenttiohjelmat
- Painetut nuotit
- Nuottikäsikirjoitukset
- Valokuvat
- Lehtileikkeet
- Lehdet
- Kirjat
- Asiakirjat, esim. sopimukset
- Kirjeet ja päiväkirjat
- Pienpainatteet, esim. flaijerit, postikortit, konserttiohjelmat, esitteet
- Soittimet
- Tallenne- ja toistolaitteet

Niukalti arkistoitu

- Muut teoskäsikirjoitukset, esim. sanoitukset

- Julisteet
- Leikekirjat
- Kortistot ja luettelot
- Tilastot
- Muistiot, muistiinpanot
- Tietoverkko ja digiaineistot, esim. internetsivut, tietokoneohjelmat
- Muu esineistö

Kansanmusiikki on suosituinta

Kyselyn toinen keskeinen painotus liittyi haluun selvittää, millaisista musiikinlajeista Suomessa oikein on arkistomielessä kannettu huolta. Musiikillisten lajityyppien eli genren arkistointia arvioitaessa hankaluuksia tuotti luoda sopiva jaottelu kyselyä varten. Ei ole olemassa yhteisesti hyväksyttyä, vedenpitävää lajityyppijakoa – sellaista ei arkistoalalla ole ainakaan Suomessa edes yritetty luoda.

Usein lajityypin katsotaan viittaavaan johonkin musiikilliseen tyyliin, mutta genretutkijat (esim. Holt 2007) ovat huomauttaneet, että yhtä lailla kyse on sosiaalisista, kulttuurisista ja institutionaalisista jaotteluista kuin musiikillisista äänistä. Lisäksi on huomioitava, että lajityyppimäärittelyt muuttuvat ajassa ja paikassa ja että eri toimijoilla on erilaiset näkemykset lajityyppijaotteluista. Tilastotutkimuksessa ja musiikkikirjastoilla on oma kategorisointitapansa samoin kuin on musiikkikouluilla, musiikkimedialla, levy-yhtiöillä ja levykaupoilla.

Kulttuuripoliittisissa linjauksissa on Suomessa ja osin muissakin Pohjoismaissa usein turvauduttu kolmijakoon kansanmusiikki–populaarimusiikki–taidemusiikki. Monesti, etenkin musiikkikoulutuksen alalla, populaarimusiikista on tavattu käyttää myös termiä rytmimusiikki.

Tässä kyselyssä ei lähdetty niukalle jaottelulinjalle muttei toisaalta haluttu luoda liian yksityiskohtaista lajityyppierottelua. Kyselyn jaottelussa pyrittiin huomioimaan erilaiset musiikilliset kielet mutta myös institutionaaliset rajat. Tietyltä mielivaltaisuudelta on mahdotonta välttyä. Esimerkiksi lastenmusiikki, jota ei useinkaan huomioida erilaisissa kyselyissä ja tilas-

toissa, määrittyä lajityyppinä paljolti kohdeyleisönsä kautta. Jos kuitenkin halutaan tarkastella lastenmusiikkia musiikillisena kielenä, voidaan perustellusti väittää, että monissa tapauksissa se on myös vaikkapa kansanmusiikkia tai rockmusiikkia.

Kyselyn lajityypit ovat aakosjärjestyksessä lueteltuna elektroninen/konemusiikki, elokuva/peli/mainos, jazz/blues/r&b, kansanmusiikki/laulelma, klassinen/taide/nykymusiikki, kokeellinen, lastenmusiikki, pop/rock/rap/hip hop, uskonnollinen ja viihde/iskelmä/perinteinen tanssimusiikki. Vastaajia pyydettiin tässäkin arvioimaan monivalintapohjaisesti, onko heillä musiikkiaineistokokoelmassa kysyttyä tiettyä lajityyppiä ”ei yhtään”, ”hieman”, ”melko paljon” vai ”valtaosa”. Lisäksi vaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”.

Kyselyn perusteella kansanmusiikki näyttäisi olevan parhaiten edustettu – tai ainakin parhaiten huolehdittu – musiikkinlaji suomalaisissa arkistoissa. Viisi toimijaa ilmoitti kansanmusiikin ja laulelman muodostavan valtaosan arkistoaineistostaan. Nämä toimijat ovat Juminkeko-säätiö, Kansanmusiikki-instituutti, Kansanperinteen arkisto, Maailman musiikin keskus ja Finlands svenska folkmusikinstitut. Mittavia kansanmusiikkikokoelmia löytyy myös Kansalliskirjastosta ja Sibelius-museosta. Lisäksi kansanmusiikkiaineistoja on muuan muassa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla, joka kuitenkin ei osallistunut tähän kyselyyn.

Klassinen/taide/nykymusiikki on periaatteessa hyvin kelpuutettu arkistoitavaksi, sillä se muodosti valtaosan aineistosta neljässä organisaatiossa eli Helsingin kaupunginmuseossa, Music Finlandissa, Suomen Kansallisoorpessa ja Sibelius-Akatemiassa. Merkittävä kokoelma löytyy myös Sibelius-museosta. Voidaan kuitenkin väittää, että taidemusiikin arkistointi ei ole ollut yhtä systemaattista kuin kansanmusiikin kohdalla. Vaikka taidemusiikin toimijoiden parissa on ymmärretty, että historiallisia aineistoja tulee vaalia ja samalla myös nykydokumentointia pitää harrastaa, ei toimintaan kuitenkaan ole panostettu samalla innolla. Syitä tähän voidaan vain arvuutella. On ehkä puuttunut sellaisia yksittäisiä aineistonkerääjiä, jotka ovat määrätietoisuudellaan vaikuttaneet kansanmusiikin arkistoinnin kehittymiseen.

On kuitenkin yksi poikkeus. Pekka Gronow (2010, 9) väittää musiikkimuseoselvityksessään, että Suomessa tehty mittava Sibelius-tutkimus

on paljolti velkaa ahkeralle arkistoinnille. Sibelius on innoittanut arkistoimaan ja myöskin toiminut käyntikorttina tiedotusvälineiden suuntaan. Sibeliusta koskevat arkistolöydöt on usein huomioitu näyttävästi medias-
sa. Voidaan toki kysyä, missä määrin tämä on vaikuttanut siihen mieles-
täni yleiseen olettamukseen, että musiikkiarkistoinnissa tärkeimpiä ma-
teriaaleja ovat äänilevyjen lisäksi säveltäjämestareiden käsikirjoitukset,
päiväkirjat ja kirjeet.

Populaarimusiikin lajityyppieihin oli vastaajista keskittynyt neljä organi-
saatiota: Populaarimusiikin museo Pomus, Oulun musiikkivideofestivaalit
ry, Rytmi-instituutti ja Suomen Jazz & Pop Arkisto. Suomen Kevyen Musii-
kin Museon Kannatusyhdistys ry:n ylläpitämä Pomus on ottanut hoitaak-
seen viihteen, iskelmän ja tanssimusiikkia koskevien toimijoiden haastat-
telujen tekemisen ja tallentamisen, mutta joukkoon mahtuu myös muiden
musiikinlajien edustajia. Muut kolme arkistoa operoivat laajemmalla po-
pulaarimusiikin kentällä.

Joissakin organisaatioissa lajityyppijaottelulla ei ole kovin suurta mer-
kitystä. Esimerkiksi HelMet-musiikkivarasto täsmensi vastauksessaan, että
yleisellä kirjastolla kokoelman koostumus on lähtökohtaisesti kaikkia mu-
siikinlajeja sisältävä eli ”yleinen”, joskin käytännössä populaarimusiikin,
erityisesti popin ja rockin, osuus on yli puolet. Myös Sibelius-museossa laji-
tyyppejä kerätään lähes laidasta laitaan, ja vielä pidemmälle on menty Kan-
salliskirjastossa, jossa kaikkia lajityyppejä on ”melko paljon”.

Muutamien lajityyppien kohdalla systemaattinen arkistointitoiminta on
tuntematonta. Tämän kyselyn perusteella yksikään organisaatio ei ole to-
sissaan ottanut huolehtiaakseen elektronisesta/konemusiikista, lastenmu-
siikista ja uskonnollisesta musiikista. Myös kokeellisen musiikin arkistointi
loistaa kyselyssä poissaolollaan, joskin sitä löytyy ”melko paljon” Oulusta ja
Työväen Arkistosta, mahdollisesti myös AV-arkista. Todennäköisesti parhai-
ten kokeellisen musiikin historiaa on arkistoitu Suomen Kansallisgallerian
av-arkistoon, joka ei kuitenkaan osallistunut tähän kyselyyn.

Kysely ei kertonut täyttä totuutta tiettyjen musiikinlajien arkistoinnista.
Organisaatioiden joukossa on toimijoita, jotka ovat keskittyneet johonkin
tiettyyn lajiin. Mikäli arkisto on merkinnyt reviiirinsä näkyvästi, ei muilla
ole ollut suurempaa tarvetta uhrata voimavarojaan samaan tehtävään. Ky-

selyn kokonaisvastausten perusteella esimerkiksi jazz näyttäisi jäävän vähälle huomiolle. Suomijazzin aineistoja on kuitenkin arkistoitu runsaasti Suomen Jazz & Pop Arkistoon.

Modernin populaarimusiikin eli popin, rockin, rapin ja hip hopin aineistoja on Suomessa arkistoitu monessa eri paikassa. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ala olisi otettu hyvin haltuun. Arkistointi on monesti joko alueellisesti keskittynyttä, kuten Seinäjoella sijaitsevan Rytmi-instituutin kohdalla, tai se kohdistuu johonkin tiettyyn aineistotyyppiin, kuten musiikkivideoihin, joita Oulun musiikkivideofestivaalit on kerännyt määrätietoisesti. Seinäjoen Provinssirock-festivaalin aineistot ja suomalaiset musiikkivideot on otettu haltuun, mutta lajityypin kansallisessa kokonaiskuviossa niiden osuus on promilleluokkaa. Kovin vähän ja hajanaisesti on modernia populaarimusiikkia saatu talteen. Jos kyselyssä olisi kartoitettu erikseen esimerkiksi rap- ja hip hop -kulttuurin arkistoaineistoja, tarjolla olisi ollut vieläkin vähemmän, pelkkää niukkuutta vain.

Jälkeenpäin ajateltuna lajityyppiä olisi voinut kyselyssä sittenkin eritellä tarkemmin, sillä juuri tämä on se arkistotoimintaan liittyvä ulottuvuus, johon arkistopalvelut usein kiinnittyvät. Tutkijat ja muut asiakkaat ovat usein liikkeellä jokin lajityyppi mielessä. Arkistojilta ei kysytä, ”onko teillä 1950-luvun nuotteja” vaan ”onko teillä 1950-luvun tanssinuotteja”. Nyt kuitenkin tiedämme, mistä kansanmusiikkiaineistoja kannattaa tiedustella tai kenellä on jazzia ja klassista musiikkia. Tiedämme myös sen, että Suomeen tarvittaisiin toimija, joka huolehtisi lastenmusiikin, hip hopin ja elektronisen musiikin kulttuurijälkien tallentamisesta.

Yhteenvetona eri lajityyppien arkistoinnista voi todeta seuraavaa:

Paljon arkistoitu

- Jazz/blues/r&b (Suomen Jazz & Pop Arkisto)
- Kansanmusiikki ja laulelma (Juminkeko-säätiö, Kansanmusiikki-instituutti, Kansanperinteen arkisto, Maailman musiikin keskus ja Finlands svenska folkmusikinstitut)
- Klassinen/taide/nykymusiikki (Helsingin kaupunginmuseo, Music Finland, Suomen Kansallisooppera, Sibelius-Akatemia, Sibelius-museo)

- Viihde/iskelmä/perinteinen tanssimusiikki (Suomen Jazz & Pop Arkisto, Populaarimusiikin museo, Teatterimuseo)

Kohtalaisesti arkistoitu

- Pop/rock/rap/hip hop (Suomen Jazz & Pop Arkisto, Oulun musiikkivideofestivaalit, Rytmistiituutti)
- Kokeellinen (Oulun musiikkivideofestivaalit, Työväen Arkisto, AV-arkki)

Niukalti arkistoitu

- Elektroninen/konemusiikki
- Elokuva/peli/mainos (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti)
- Lastenmusiikki
- Uskonnollinen

1970-luvun Suomi jyrää

Aineistotyyppit ja musiikilliset lajityypit määrittävät keskeisesti musiikkiarkistoinnin luonnetta. Niiden rinnalla vaikuttaa kuitenkin myös muita määreitä, jotka ohjaavat niin aineistonhankintaa kuin palvelutoimintaa. Kyse-
lyn seuraavissa osioissa tiedusteltiin saman viisikohtaisen monivalintakysymyksen kautta ajallisia ja maantieteellisiä painotuksia. Ajallisuus oli tässä jaettu suuriin historiallisiin lohkoihin eli ”ennen 1900”, ”1900–1945”, ”1946–1970”, ”1971–1999” ja ”2000–”.

Jaottelu seuraa melko tavanomaista periodisoinnin perinnettä. Tämän jaottelutavan mukaan toinen maailmansota toimii vedenjakajana, jonka jälkeen seuraa sotienjälkeinen jakso ja nykyhetki. Halusin kuitenkin pilkkoa lähihistoriaa hieman tarkemmin, koska oma tuntumani oli, että musiikkiarkistoinnin kohdalla painopiste asettuu kohtalaisen tuoreisiin vuosikymmeniin. 1970-luvun vaihdetta yhtenä jakajana voidaan perustella sillä, että tuolloin Suomessa koettiin tiettyjä musiikkiin liittyviä murroksia: levy-
myynti lähti nousuun, musiikkiala alkoi ammattimaistua uudella tavalla, kansanmusiikki ja taidemusiikki kokivat uuden tulemisensa, pop ja rock vakiinnuttivat asemansa ja etujärjestötoiminta vahvistui.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan eri historiallisten ajanjaksojen osuus arkistoidussa musiikkiaineistokokonaisuudessa. Vastaukset eivät oikeastaan tuoneet suurempia yllätyksiä. Perusviesti on, että mitä kauemmaksi menneisyyteen kurkotetaan, sitä vähemmän aineistoa on tarjolla.

Musiikkiaineistoa tietenkin tuotettiin reilu sata vuotta sitten määrällisesti murto-osa tämän päivän aineistoon verrattuna, minkä lisäksi matkan varrella aineistoa on kadonnut ja tuhoutunut. 1800-luvulta ja sitä varhaisemmalta ajalta aineistoa pystyvät kuitenkin melko paljon tarjoamaan Helsingin kaupunginmuseum, Kansalliskirjasto, Sibelius-Akatemia ja Sibelius-museo ja ”hieman” Finlands svenska folkmusikinstitut, HelMet-musiikkivarasto, Suomen Jazz & Pop Arkisto, Music Finland ja Yleisradio. 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä musiikkiaineistoa tarjoaa jo 79 % vastaajista ja sotienjälkeisiltä vuosikymmeniltä 92 %. Vuosilta 1971–1999 jokainen organisaatio kykenee tarjoamaan jotakin aineistoa ja 2000-luvultakin kaikki paitsi yksi vastaaja.

Joillakin arkistoilla aikarajaus on hyvin selkeä. Oulun musiikkivideofestivaalit ilmoitti, että heidän arkistossaan on musiikkivideoita vuodesta 1994 eteenpäin. Juminkeko-säätiön arkistomateriaali on pääosin oman 1980-luvulla käynnistyneen keruutoiminnan satoa. Suurin osa organisaatioista tuntuu kuitenkin ymmärtävän musiikkiarkistoinnin toiminnaksi, joka ei ole erityisesti sidottu mihinkään historialliseen jaksoon.

Entä miten luonnistuu sitoutuminen johonkin paikkaan? Vastaajia pyydettiin arvioimaan, minkälainen on maantieteellisten alueiden osuus niiden musiikkikokoelmissa. Onko aineistoissa paikallista, kansallista vai kansainvälistä painotusta?

Suurin osa vastaajista ilmoitti toimivansa valtakunnallisesti, mikä tässä tarkoitti toimimista Suomessa. Rajanveto toisaalta paikallisuuden ja toisaalta kansainvälisyyden suuntaan oli monissa tapauksissa vaikeaa, onhan musiikkikulttuuri kautta aikojen ollut luonteeltaan ylirajaista. Täsmennysosiossa muun muassa Suomen Jazz & Pop Arkisto muistutti, että toiminnassa ”painottuu Helsinki, koska se on ollut populaarimusiikin keskus Suomessa.” Muutamat toimijat kertoivat, että soittimet ja musiikkituotantoaineistot ovat pääosin peräisin ulkomailta.

Joukossa oli toki selkeitä paikallisia toimijoita, kuten Helsingin kaupunginmuseum ja Seinäjoella toimiva Rytmi-instituutti. Epäilemättä niidenkin

toiminnassa tulee kuitenkin selkeästi esille se, miten musiikkikulttuurissa vuorovaikutus toisaalta muun Suomen ja toisaalta kansainvälisten suuntausten kanssa on ollut oleellista.

Muusikot ja musiikintekijät huomioidaan

Kaikki edellä kerrottu todistaa sitä, että musiikkiaineistoilla, jopa vähäpätöiseltä vaikuttavalla dokumentilla, on jokin tarina kerrottavanaan. Aineisto on tuotettu jollakin teknisellä menetelmällä, ja sillä on jokin tallennusformaatti, tyypillisesti paperi, filmi, ääninauha tai digitaalinen tiedosto. Sen sisältö liittyy useimmiten johonkin musiikillisiin lajityyppiin. Se on syntynyt tietyssä aikana tietyssä paikassa. Ennen kaikkea se on syntynyt jonkun tekemänä. Mistä pääsemmekin kyselyn seuraavaan teemaan. Mistä ja miten aineistot oikein kulkeutuvat arkistoon?

Kyselyssä oletuksena oli, että aineistoja joko kerätään itse, niitä saadaan tai niitä ostetaan. Jos jokin asia tuli hyvin selville niin se, että arkistoaineistoja ei juurikaan osteta. Ostohankintoja tekevät lähinnä kirjastot ja suuret toimijat kuten Yleisradio, ja silloinkin kyse on julkaistuista tuotteista kuten kirjoista ja äänilevyistä. Poikkeuksiakin toki on. Näitä ei erikseen kyselyssä tiedusteltu, mutta oman tietämykseni mukaan arkistot ovat ostaneet koolemiinsa äänilevyjä tai esimerkiksi julisteita. Hankintasummat ovat olleet pääasiassa pieniä. Isot hankinnat ovat harvinaisia. Vuonna 2012 uutisoitiin, miten Kansalliskirjasto oli ostanut kansainvälisestä huutokaupasta Jean Sibeliuksen pianosävellyskäsikirjoituksen 50 000 eurolla.

Entä kaksi muuta vaihtoehtoa, keruu ja lahjoitukset? Yhdeksän organisaatiota hankkii valtaosan aineistostaan omalla keruutoiminnalla. Tällainen on tyypillistä organisaatioille, joiden tehtävä liittyy kansanmusiikkiin ja -perinteeseen. Näitä organisaatioita kyselyssä siis olivat Finlands svenska folkmusikinstitut, Juminkeko-säätiö, Kansanmusiikki-instituutti, Kansanperinteen arkisto ja Lauseopin arkisto.

Oulun musiikkivideofestivaalit, Suomen Kansallisooppera ja Yleisradio voidaan puolestaan nostaa esimerkeiksi toimijoista, joiden kohdalla aineistoa kertyy ”talon sisällä”. Oulussa aineistoa saadaan pääasiassa musiikkivideokilpailun kautta, Kansallisooppera ja Yleisradio sen sijaan ovat keskit-

tyneet oman ohjelmiston tallentamiseen. Suomen Äänitearkistossa vanhojen äänilevyjen kokoelma karttuu oman aktiivisen keruutoiminnan myötä. Populaarimusiikin museo puolestaan on kunnostautunut tekemällä runsaasti etupäässä iskelmä- ja viihdemusiikin edustajien videohaastatteluja.

Pääosa aineistosta arkistoihin tulee lahjoituksina tai talletuksina. Luovuttamiskehtoihin ei kyselyssä tarkemmin puututtu. Se kuitenkin on tiedossa, että osa arkistoista suosii tallettamista. Tällöin aineiston omistusoikeus säilyy luovuttajalla sovitun ajan. Tallettamisen yhteydessä puhutaan usein myös deponaatiosta tai deponoinnista, joka tarkoittaa tallettamista pitkäaikaissäilytykseen. Arkistotalalla on myös yleistä, että aineisto lahjoitetaan tai luovutetaan niin, että aineiston omistus siirtyy arkistolle. Mikäli kyseessä on teoskynnyksen ylittäviä aineistoja, luovuttaminen ei koske taiteellisia sisältöjä. Tekijänoikeudet ovat lain mukaan luovuttamattomia.

Luovuttamiskehtojen asemesta kyselyssä selvitettiin, keneltä tai mistä aineistoja arkistoihin tulee. Kyselyssä kartoitettiin seuraavia lahjoittajaryhmiä: muusikot ja musiikintekijät, perikunnat, toimittajat, tutkijat ja tietokirjailijat, harrastajat, fanit ja keräilijät, valokuvaajat ja elokuvantekijät, lavateknikot ja roudarit, levy-yhtiöt ja musiikkikustantajat, ohjelmatoimistot ja konserttijärjestäjät, soitin- ja laitevalmistajat, äänitysstudiot, musiikki- ja levykaupat, soitto-kunnat ja soitannolliset seurat, musiikkijärjestöt, kulttuurijärjestöt, elokuvayhtiöt ja mediatilat, oppilaitokset, seurakunnat, muistiorganisaatiot ja muut lahjoittajat.

Mahdollisten aineistonantajien joukko on runsas ja kirjava. Enkä edes väitä edellä olevaa listaa täydelliseksi. Sen olemassaolo kertoo kouriintuntuvasti, miten moniulotteinen musiikkikulttuurin kenttä oikein voi olla. Jos ajatellaan, että musiikkikulttuuri kokonaisuudessaan voidaan jakaa kolmeen ryhmään eli musiikin tekemiseen, musiikin jakamiseen ja musiikin käyttämiseen, ei kirjavuus tule täytenä yllätyksenä. Tekeminen viittaa ihmisiin tai ihmisryhmiin, jotka tekevät, sovittavat ja esittävät musiikkia. Heitä on paljon. Jakamiseen osallistuvat kaikki ne ihmiset, ihmisryhmät tai järjestelmät, jotka välittävät tekijöiden musiikkia tai sitä koskevaa tietoa laajemmalle yleisölle. Heitä on vielä enemmän. Käyttäjät puolestaan tarkoittaa ihmisiä tai ryhmiä, jotka monin eri tavoin hankkivat ja kokevat musiikkia. Nyt puhutaan lähes kaikista ihmisistä.

Vaikka kyselyn rakenteessa tätä kolmijakoa ei mitenkään systemaattisesti hyödynnetty, kävi selväksi, että musiikin tekemisen alue on musiikkiarkistoinnissa huomioitu melko hyvin. Muusikot ja musiikintekijät ovat suosituimpia aineistolähteitä. Vastaajista 42 % ilmoitti, että heille lahjoitettua aineistoista ”melko paljon” tai ”valtaosa” tulee muusikoilta ja musiikintekijöiltä. Varsinaisten musiikkiarkistojen joukossa neljä kuudesta kertoi, että tätä aineistoa tulee ”melko paljon” ja kahdelle muullekin arkistolle sitä kertyy ”hieman”.

Musiikilliseen toimintaan liittyvien teosten tallentaminen selvästi koetaan tärkeäksi. Mielenkiintoista kyllä musiikkia koskevassa tutkimuksessa teos- ja tekijäkeskeisyys on viime vuosikymmeninä kuitenkin saanut antaa sijaa näkemykselle, jonka mukaan musiikkikulttuuria arvioitaessa on otettava huomioon myös musiikin jakamiseen ja kokemiseen liittyviä ulottuvuuksia. Voin puhua paljolti vain oman työyhteisöni edustajana väittäessäni, että arkistoidut musiikkiteokset kiinnostavat enemmän musiikkijulkaisijoita ja toimittajia kuin tutkijoita. Ainakin populaarimusiikin tutkimuksessa vastauksia kysymyksiin etsitään hanakammin media-aineistoista, haastatte- luista ja erilaisista toiminta-asiakirjoista kuin musiikkiteoksista.

Toiseksi suosituin aineistolähde musiikkiarkistojien joukossa olivat valokuvaajat ja elokuvantekijät, joilta aineistoa tulee 28 %:lle vastaajista ”melko paljon” tai ”valtaosa”. Tämä ryhmä näkyy varsin hyvin museoiden ja mediakulttuuriin liittyvien toimijoiden kuten AV-arkin ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin joukossa. Kolmanneksi suosituin lahjoittajaryhmä muodostui perikunnista.

Musiikin tekijöiden ja kokijoiden välissä oleva käyttäjäryhmä – jakajat laajassa mielessä ymmärrettynä – on musiikkiarkistoinnissa otettu osin huomioon muttei erityisen systemaattisesti. Musiikkikustantajien ja levy-yhtiöiden aineistoja on kaikissa varsinaisissa musiikkiarkistoissa vähintään ”hieman”, Suomen Jazz & Pop Arkistossa jopa ”melko paljon”. Tätä aineistoa löytyy myös Oulun musiikkivideofestivaaleilta, Yleisradiosta, Maailman musiikin keskukselta ja Music Finlandista. Yllättävää kyllä Elinkeinoelämän Keskusarkistossa ei juurikaan ole musiikkiteollisuuden aineistoja. Parhaiten levy- ja kustannusyhtiöiden aineistoja taitaakin löytyä yhtiöiltä itseltään.

Musiikin ja sitä koskevan tiedon jakajiin voidaan laskea myös musiikki-media. Tätä tietoaainestoa on musiikkilehtien, lehtileikkeiden ja leikekansioiden muodossa kertynyt useampaankin arkistoon, erityisesti Sibelius-museoon, Suomen Jazz & Pop Arkistoon ja Kansanmusiikki-instituuttiin. Kansalliskirjastosta löytyvät lähes kaikki musiikkilehdet, mediataloilla puolestaan on omat arkistonsa, joita tässä kyselyssä ei tiedusteltu muuten kuin Yleisradion osalta. Yleisradion media-aineistoista suuri osa on tallennettu Elinkeinoelämän Keskusarkistoon.

Musiikkiteollisuuden ja -median rinnalla muut jakelukentän toimijat ovat paljolti jääneet huomioimatta arkistoinnissa. Maailman musiikin keskus on ainoa, jonne on kertynyt ”melko paljon” ohjelmatoimistojen ja konserttijärjestäjien aineistoja. Soitin- ja laitevalmistajien sekä äänitysstudioiden aineistoja löytyy parhaiten Rytmii-instituutilta ja ”hieman” Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista ja Suomen Jazz & Pop Arkistosta. Musiikki- ja levykauppojen dokumentteja ei systemaattisessa mielessä löydy oikein mistään, kahdeksalta toimijalta kuitenkin ”hieman”. Yleisradion kokoelmassa kauppojen tuotteita on ”valtaosa”, mutta nähdäkseni vastaus tarkoittaa julkaistuja äänilevyjä. Soittokuntien ja soitannollisten seurojen aineistoja löytyy parhaiten Työväen arkistosta, ”hieman” myös muun muassa Kansan Arkistosta, Kansalliskirjastosta ja Sibelius-museosta. Mahdollisesti niitä on myös maakunta-arkistoissa. Lavateknikoilta ja roudareilta ei ole aineistoa saatu oikeastaan mihinkään arkistoon, vaikka voisi kuvitella, että esimerkiksi keikkamiksaajien hallussa on runsaasti julkaisemattomia konserttitallenteita ja muuta dokumentaatiota.

Eräs mielenkiintoinen mutta pääosin vain potentiaalinen lahjoittajaryhmä muodostuu tutkijoista ja tietokirjailijoista. Heille kertyy paljon tutkimusaineistoja, vaikkapa ainutlaatuisia haastatteluja, joista voisi myöhemmin olla hyötyä muille tutkijoille ja kirjoittajille. Niiden jatkokäyttö on kuitenkin jäänyt hyödyntämättä, vaikka arkistoilla onkin valmiuksia huolehtia tutkijoiden aineistoista ja varmistaa tiedon jatkokäyttömahdollisuus. Malliesimerkki tällaisesta huolehtijasta on Yhteiskuntatieteellisen tietoarkisto, jonka aineistokokonaisuudesta musiikki tosin muodostaa vain vähäisen osan. Joitakin mielenkiintoisia aineistoja sieltä kuitenkin löytyy, esimerkiksi nuorisotutkimusbarometreja tai vaikkapa 1970-luvun karhulalaista diskokulttuuria koskevat blogi-muistelut.

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston edustamaa tutkimusaineistojen huolehtimista ei ole musiikkialan arkistoinnin yhteydessä kovin seikkaperäisesti huomioitu. Ajatusta on humanistisissa tieteissä viritelty vuosikaudia (ks. esim. Hupaniittu 2012, 74–77), mutta ainakaan musiikkiarkistoinnin kohdalla se ei ole lähtenyt käyntiin. Parhaiten arkiston ja tutkijan välinen vuorovaikutus tuntuu toimivan kansanmusiikin kentällä. Esimerkiksi Juminkeko-säätiö on tehnyt paljon yhteistyötä tutkijoiden kanssa. Tutkimusaineistoja on päätyntä myös Kansanperinteen arkistoon (esim. c-kasettikysely), Suomen Jazz & Pop Arkistoon (esim. fanikysely ja erilaiset haastatteluaineistot) ja myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraan, joka ei kuitenkaan osallistunut tähän kyselyyn.

Musiikkikulttuurin kolmatta pääryhmää eli musiikin käyttäjiä ei tässä kyselyssä lähdetty erittelemään sen tarkemmin. Harrastajien, fanien ja keräilijöiden aineistoja on kymmenessä arkistossa tarjolla ”hieman” ja lisäksi Finlands svenska folkmusikinstitutissa, Kansalliskirjastossa ja Rytmi-instituutissa ”melko paljon”.

Muusikot ja musiikintekijät siis mielletään musiikkiarkistoinnin tärkeimmäksi lähderyhmäksi. Heidän teoksensa halutaan talteen. Monet muut musiikkikulttuurin tuotteet ja dokumentit ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi konserttitoimistojen ja musiikkikauppojen tai vaikkapa lavateknikoiden aineistoja ei ole kerätty erityisen systemaattisesti.

Hankintalistalla on laillista aineistoa

Jokaisella arkistotoimijalla on jonkinlainen käsitys siitä, millaisia kriteerejä omalla työpaikalla musiikkiaineistohankinnassa käytetään. Organisaation toiminta-ajatus sanelee yleisen linjanvedon. Aineistohankinnan perusteita määrittävät kuitenkin myös monet muut tekijät. Ne voivat olla tarkkaan kirjattuja ja tärkeysjärjestykseen laitettuja ohjeita tai – todennäköisemmin – ääneen lausumattomia, vuosien saatossa hioutuneita käytänteitä.

Kyselyn alkuvaiheen perusteella on jo muodostunut yleiskäsitys siitä, millaisia kriteerejä organisaatioiden musiikkiaineistohankinnassa käytetään. Tiedetään, että jotkut suosivat arkistoinnissa tiettyä tallennusformaattia, esi-

merkiksi äänilevyä. Joillekin on tärkeää huolehtia oman organisaation tuotamasta aineistosta. Jotkut ovat suuntautuneet tiettyyn lahjoittajaryhmään, vaikkapa elokuvantekijöiden suuntaan. Kriteereinä käytetään myös jotain erityistä musiikillista lajityyppiä, esimerkiksi kansanmusiikkia, tai vaikkapa maantieteellistä aluetta.

Nämä kriteerit ovat kuitenkin vasta alkua. Hankintalistaa saattaa myös määritellä omistusoikeuden tai pitkäaikaisen tallennusoikeuden saaminen aineistoon tai aineiston vapaa käyttömahdollisuus. Tuskinpa arkistoijaa kovin paljon kiinnostaa, jos lahjoittaja ilmoittaa, että tätä kirjekokoelmaa tai tuota päiväkirjapinoa ei sitten saa kukaan koskaan käyttää. Sellainen aineisto voitaisiin oikeastaan saman tien hävittää. No, tämä esimerkki on jossain määrin keinotekoinen, sillä salaisinkin aineisto on noin parinsadan vuoden kuluttua vapaasti käytettävissä. Sitä esimerkki ei kuitenkaan kiellä, etteikö oikeus hävittää tarpeeton aineisto toimisi yhtenä hankintapolitiikan ohjenuorana monelle arkistojalle.

Usein arkistotoimintaa perustellaan uhanalaisuudella: häviämishuhka saattaa innostaa arkistoja toimimaan kuten myös aineiston ainutlaatuisuus tai sen kulttuurinen merkittävyys, mikä ettei myös taloudellinen arvo. Aineiston sähköinen jatkokäyttömahdollisuus ja asiakaskysyntä ovat hankintakriteerejä siinä missä se, että hankinnassa suositaan aineistoja, joiden säilyttämiseen organisaatiolla on asianmukaiset tilat.

Ehjat kokonaisuudet kuten myös jännittävät omistushistoriat ja aineistoihin liittyvät kertomukset voivat olla tärkeitä hankintaperusteita. Jotkut arkistot suosivat alkuperäisaineistoja ja välttävät kopioaineistoa, vaikkapa nuottien valokopioita tai c-kasetille äänitettyjä radio-ohjelmia. Vastaanottokieltoon saattaa vaikuttaa myös aineiston kunto: repaleisia, likaisia tai terveydelle haitallisia materiaaleja ei mielellään oteta vastaan.

Melkoinen kriteerirypäs siis on tarjolla, jos joku haluaa perustaa Suomeen uuden musiikkiarkiston. Kyselyä varten näitä kriteerejä hahmotettiin 26 kappaletta. Niiden merkittävyyttä selvitettiin monivalintavastauksilla asteikolla ”ei tärkeä”, ”melko tärkeä”, ”tärkeä”, ”en osaa sanoa”. Yllättävää kyllä kaikkien kriteerien kohdalla vaihtoehto ”tärkeä” tuli vähintään kerran valituksi. Vähiten suosittu oli kohta, jossa tiedusteltiin, missä määrin hankinnassa painotetaan aineistoa, josta on organisaatiolle ja sen

yhteistyökumppaneille taloudellista hyötyä. Se ei vaikuttanut tärkeältä perustelulta 82 %:lle vastaajista. Yleishyödyllisyyden asialla siis ollaan liikkeellä ja vankasti!

Suosittuja kriteerejä oli monia. Kaikkein suosituinta hankintaperustelua – tai pikemminkin hankkimattomuusperustelua – voidaan pitää melkoisena yllätyksenä. Kun organisaatioilta kysyttiin, missä määrin musiikkiaineistohankintaa määrittää ”laki ja eettisyys”, peräti 16 vastaajaa piti tärkeänä sitä, että ”organisaatio ei ota vastaan laittomia tai epäeettisiä aineistoja”. Kun otetaan huomioon, että 7 vastaajaa ei halunnut ollenkaan vastata tähän kysymykseen, kriteeriä piti tärkeänä 73 % vastaajista. Oulun musiikkivideofestivaalit, Muusikkojen Liitto, Lauseopin arkisto, Suomen Jazz & Pop Arkisto ja Suomen Äänitarkisto olivat sitä mieltä, ettei tämä kriteeri vaikuta heidän toimintaansa.

Oikeastaan tähän kysymykseen sisältyi tärkeä arkistopoliittinen lausuma ellei peräti kompa. Jos ajatellaan arkistojen palvelevan ensisijaisesti tutkimusta ja jos tutkimus mielletään toiminnaksi, jolle ei ole vierasta vaan kenties pikemminkin velvoittavaa tarkastella myös laittomuuksia ja epäeettisyyttä, niin miten arkistojen pitäisi edistää tätä toimintaa? Toisin sanoen jos arkistot eivät tarjoa tutkijoille niitä aineistoja, joista tutkijat ovat kiinnostuneita, toteutuuko arkistojen toimintaperiaate ollenkaan?

Kysymyksessä ei tarkemmin määritelty, millaisista laittomista tai epäeettisistä aineistoista voisi olla kyse, mutta musiikkiaineistojen kohdalla kirjo on valtava: vihakirjeet, laittomat työ- ja levytyssopimukset, arkaluonteiset valokuvat ja videot, epäviralliset henkilötietorekisterit, sensuroidut äänitteet, bootleg-levyt, plagiaatit ja muut tekijänoikeusrikkomukset, rasistiset laulut... Jos eivät arkisto huolehdi näiden säilyttämisestä ja varmista niille tutkimuskäyttömahdollisuutta, kuka tai mikä sen tekee?

Voi tietenkin olla, että kysymys ymmärrettiin väärin ja että se olisi pitänyt muotoilla toisella tavalla. Tai sitten on niin, että arkistotoimintaa säätelee enemmän pelko mahdollisesta lainrikkomuksesta kuin halu tutkailla sananvapauden rajoja. Selvästi musiikkiaineistojen ja -tietojen säilyttämisen alalla ja kenties laajemmassa arkistotoiminnassa olisi tarvetta keskustelulle, jossa käytäisiin läpi muistiorganisaatioiden roolia sanan- ja ilmaisuvapauden edistäjänä.

Muut suositut hankintakriteerit liittyivät pelastamistarkoitukseen, säilytysmahdollisuuteen ja käyttöoikeuksiin. Arkistojen roolia kulttuurin pelastajana pidettiin tärkeänä kriteerinä, sillä 57 % vastaajista painotti toiminnassaan häviämishuolta, eli hankinnassa suositaan aineistoa, joka on vaarassa tuhoutua tai kadota ilman arkistointia.

Kulttuuriperinnön huolehtiminen koetaan tärkeäksi, mutta monesti seinnät tulevat vastaan. Tilaresurssit määrittelevät toimintaa vahvasti: 55 % kysymykseen vastanneista allekirjoitti väitteen, jonka mukaan hankinnassa suositaan aineistoa, jonka säilyttämiseen organisaatiolla on kunnolliset ja riittävät tilat. Tila-asioiden kanssa kamppailee moni organisaatio, esimerkiksi Yleisradiossa vuokralla oleva Suomen Äänitearkisto, joka on vuosien ajan yrittänyt löytää merkittävälle kokoelmalleen pysyvämpää ja toimivampaa ympäristöä. (Tikka 2014) Ahtauden ja vuokraongelmien lisäksi arkistointia määrittävät myös muut fyysiset tekijät. Puolet vastaajista ilmoitti, etteivät ne ota vastaan homeisia, myrkyllisiä tai muulla tavoin vaarallisia aineistoja. Tämä voi toisaalta myös kertoa arkistojen puutteellisista terveys- ja turvallisuusvalmiuksista.

Niin ikään puolet vastaajista piti tärkeänä, että hankittavaan aineistoon ei sisälly käyttörajoituksia tai että niihin saadaan täydet käyttöoikeudet. Näitä oikeuksia ei tässä tarkemmin eritelty, mutta arkistokentällä ne tyypillisesti liittyvät siihen, että aineisto on tavalla tai toisella saatettavissa asiakkaan nähtäville ja että sitä on myös mahdollista uudelleenjulkaisua vähintään tutkimustarkoituksessa.

Vaikka hankintakriteerejä oli kyselyyn listattu melkoinen määrä, myöhemmin mieleen tuli vielä yksi peruste, joka olisi pitänyt olla mukana, nimittäin laitteet ja välineet. Musiikkikulttuurin historia on moniformaattisuuden juhlaa ja kiirousta. Monilta arkistojilta puuttuu sellaisia laitteita, joilla esimerkiksi vanhoja äänitteitä tai liikkuvaa kuvaa voitaisiin toistaa digitointia varten. Ei ole harvinaista, että arkistojat käyttävät toistensa digitointi- ja laitelainapalveluita. Usein vain ei tiedetä, mistä palveluita saisi. Vielä vähemmän siitä ovat perillä asiakkaat.

Tutkija on käyttäjä numero yksi

Arkistojen eräs päätehtävä on palvella asiakkaita. Edellä käsitelty aineistojen huolehtiminen voidaan laajassa mielessä ymmärtää asiakaspalvelun piiriin kuuluvaksi toiminnaksi. Pyritäänhän siinä varmistamaan, että lahjoittajan, luovuttajan tai lainaajan aineistot tallennetaan ja säilytetään hallitusti sukupolvelta toiselle. Näin varmistetaan aineistojen elinkaaren katkeamattomuus.

Perinteisesti arkistopalvelutoiminnalla ei kuitenkaan ole tarkoitettu aineistonhallintaa. Kun arkistojen yhteydessä puhutaan palveluista, tarkoitetaan sillä useimmiten sitä, että asiakkaille tarjotaan aineistoa ja tietoa. Asiakkaita puolestaan voi olla monenlaisia. Tutkijat ja opiskelijat muodostavat merkittävän ryhmän, samoin tietokirjailijat, suku- ja muut harrastajatutkijat, toimittajat, mediatilat, muusikot, musiikintekijät, musiikkiala, erilaiset järjestöt, muut muistiorganisaatiot, harrastajat, fanit ja keräilijät. Mikäli korvaamme käsitteen asiakas käsitteellä käyttäjä, joukko laajenee. Aineistojen ja tietojen julkista käyttöä voi nimittäin olla myös oman organisaation sisällä. Millainen oikein on kaikkien näiden ryhmien merkittävyys 2010-luvun musiikkiarkistopalveluissa?

Joidenkin toimijoiden kohdalla kysymys on mieletön. Esimerkiksi museot ja yleiset kirjastot eivät ainakaan julkisesti profiloitu sen mukaan, millaisia käyttäjiä arvostetaan ja millaisia ei. Kaikki käyttäjät ovat ”tärkeitä”, kuten muutamista vastauksista kävi ilmi. Käyttäjäryhmien hierarkisointi on ”äärimmäisen hankalaa ja pääosin ei-sallittuakin”, muistuttaa eräs kirjastoalan vastaaja.

Siinä missä kirjastot ja museot pyrkivät huomioimaan ja houkuttelemaan suurta yleisöä, arkistot mielletään muistiorganisaatioiksi, jotka palvelevat ennen kaikkea tutkijoita ja tutkimusta. Tämä toteutuu myös musiikkiarkistoinnin kohdalla. Tutkijoita pidetään arvossa. Kun organisaatioilta kysyttiin tutkijoiden merkittävyyttä musiikkia koskevan arkistoaineiston käytössä, 70 % vastaajista antoi luonnehdinnan ”tärkeä”. Ainoastaan kaksi vastaajaa ei pitänyt tutkijoita tärkeänä. Muusikkojen Liitossa arkistoaineistojen käyttö on muutenkin kohdistunut lähinnä organisaation sisäiseen käyttöön, ja Lauseopin arkistossa musiikkiaineistoja ei juurikaan ole.

Päällisin puolin ehkä yllättävältä vaikuttaa se, että oma organisaatio nousi vastauksissa toiseksi tärkeimmäksi käyttäjäryhmäksi. Tätä voidaan selittää kahdella tavalla. Ensinnäkin monilla toimijoilla on näyttely- ja julkaisu-toimintaa tai muulla tavoin mahdollisuus käyttää aineistoa julkisesti. Toiseksi monet organisaatiot tuottavat itse omat arkistoaineistonsa, jolloin aineiston keruu ja käyttö limittyvät ja määrittävät toinen toisiaan. Esimerkiksi Pomus on tehnyt paljon musiikkialan toimijoiden haastatteluita, joita se on myös laittanut esille nettipalveluunsa. Verkkomuseona toimivalta Pomuksella ei ole omaa toimi- ja säilytystilaa eikä näin ollen perinteistä asiakaspalvelua. Tietopalvelutoiminta nojautuu yleishyödyllisyyden periaatteelle, sillä tieto- ja aineistopakettit laitetaan internetiin kaikkien nähtäväksi. Asiakasseurannalle ei ainakaan toistaiseksi ole ollut tarvetta.

Tärkeitä asiakasryhmiä musiikkiarkistojille ovat tutkijoiden lisäksi opiskelijat, toimittajat, mediatatolot, muusikot ja musiikintekijät. Musiikkijärjestöjen merkittävyys asiakkana sai ristiriitaista palautetta, sillä 39 % vastaajista ilmoitti, että järjestöt ovat tärkeä asiakasryhmä mutta saman verran löytyi myös päinvastaista mielipidettä. Itse asiassa tämä kuvio toistuu myös monen muun käyttäjäryhmän kohdalla. Muusikot ja musiikintekijät tuntuivat olevan kohtalaisen tärkeitä asiakkaita varsinaisille musiikkiarkistoille ja sellaisille musiikkitoimijoille, joilla on arkistointia. Yleisarkistoille muusikot ja musiikintekijät olivat vain yksi asiakasryhmä muiden joukossa.

Arkistojat eivät pitäneet levy-yhtiöitä ja muita musiikkiyrityksiä merkittävänä ryhmänä arkistoaineistojen tämän hetkisen käytön kannalta. Tämä on jossain määrin yllättävää, sillä menneisyyden hyödyntäminen on musiikkikulttuurissa ollut pinnalla viime vuosina (ks. Mäkelä 2014) ja osana tätä ilmiötä musiikkijulkaisijat ovat entistä enemmän suuntautuneet laskemaan markkinoille sellaista historiallista musiikkia, johon potentiaalisesti liittyy arkistoelementtien käyttöä. Toki seitsemän vastaajaa ilmoitti, että musiikkiyritykset ovat heille merkittäviä aineistokäyttäjiä, mutta varsinaisista musiikkiarkistoista ainostaan Sibelius-museo ja muista keskeisistä toimijoista vain Music Finland ilmoittivat, että musiikin liiketoiminta-ala muodostaa heille tärkeän asiakasryhmän.

Puheyhteydet kuntoon!

Kyselyssä kartoitettiin musiikkiarkistoinnin tämänhetkistä tilannetta ja rah-tuksen historiallista taustaakin. Entä millaisia lähitulevaisuuden tavoitteita ja yhteistyöajatuksia alan toimijoilla on?

Selkeitä yksittäisiä tavoitteita ei ilmennyt oikein kenelläkään, eikä toi-veista myöskään kohonnut mitään sellaista teemaa, joka olisi määrittänyt koko musiikkiarkistoinnin kenttää. Aineiston keruu tuntui olevan monille tärkeää, mutta sitä tuskin voidaan pitää järjestyttävänä tietona vaan pikem-minkin tehtävänä, joka on sisäänleivottuna koko kenttään. Linjanvedot kyl-läkin vaihtelivat. Kolmessa vastauksessa korostettiin monipuolista ja katta-vaa keruutoimintaa, eräs vastaaja jopa halusi laajentaa kerryttämistä uusiin musiikkigenreihin. Toinen vastaaja puolestaan haikaili fokusoitumista. Joku halusi jatkaa merkittävimpien musiikkiteoksien keräämistä.

Yksittäisistä toiveista esille nousi aineiston hyödynnettävyys ja tähän osaltaan liittyvä käytösopimuksien tarkentaminen. Joku toivoi kokoelma-tietojen päivittämistä, joku digitointityön valmistumista. Siinäpä melkein kaikki. Ei ollut puhetta strategioista eikä pitkäaikaissuunnitelmista. Rivien välistä voisi tulkita, että tunnelma arkistotoimijoiden keskuudessa on odot-tava ellei peräti passiivinen. Ei ole yhteistä missiota eikä oikein omiakaan. Pitäisikö jonkun tai jonkin näyttää suuntaa?

Aivan näin katatoniseen tilaan ei sentään ole vajottu. Terävämpää palau-tetta tuli, kun toimijoilta tiedusteltiin, millaista yhteistyötä he haluaisivat. Perinteisesti arkistoalalla yhteistyö on tarkoittanut muun muassa tiedon ja osaamisen jakamista seminaarien ja koulutustilaisuuksien keinoin. Audio-visuaalisten arkistojen ja äänitearkistojen alalla toimijat ovat viime vuosi-na tavanneet alan tapahtumissa, joita ovat Helsingissä järjestäneet Interna-tional Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA Nordic Branch Meeting, Kansalliskirjasto 2009), Suomen Jazz & Pop Arkisto (Nordic Jazz Conference 2010, Tutkimuspalvelut musiikki- ja äänitearkistoissa 2011) ja Baltic Audiovisual Archive Council (BAAC-konferenssi Kansallisessa audio-visuaalisessa arkistossa 2012). Lisäksi toimijoiden kesken on ollut laitevaih-toa ja muuta teknologiaan liittyvää yhteistyötä, esimerkiksi yhteisiä digi-tointihankkeita ja niihin liittyviä koulutustapahtumia.

Tällaisia konkreettisia yhteistyömuotoja toivottiin myös musiikkiarkistokyselyssä. Jotkut vastaajista mainitsivat aineistovaihdon, joka on laajemminkin yksi arkistojen tavallisimmista yhteistyömuodoista. Lisäksi ehdotettiin, että internetiin tulisi perustaa sivu, jossa eri toimijat tarjoavat toisilleen sellaista aineistoa, joka ei ole heille itselleen ensisijaista.

Selkeästi tuntui olevan tarvetta tiiviimmälle yhteydenpidolle. Vastauksissa nousi esille kaksi aluetta, jossa yhteistyötä tulisi tehostaa: arkistojen näkyminen ulospäin ja – erityisesti – sisäinen puheyhteys.

Ulospäin näkyminen tarkoitti muun muassa sitä, että musiikkiarkistointia pitäisi tehdä laajemmin tunnetuksi. Toiminta tosiaan ei ole kovin hyvin tiedossa. Suuri yleisö ja joiltakin osin myös musiikki- ja arkistoala mieltävät musiikkiarkistoinnin äänitearkistoinniksi. Voidaan väittää, että äänitearkistointi on saanut ja ehkä hieman ottanutkin musiikkiarkistoinnin pääroolin itselleen – yhdessä edellä mainitun Sibelius-ilmiön kanssa – ja samalla jättänyt monet muut roolit varjoonsa. Kun julkisuudessa puhutaan pelastetuista musiikkiaarteista, Olavi Virran aiemmin julkaisematon äänite on ainakin median silmissä hohdokkaampi uutinen kuin vaikkapa Yleisradion ”musta kirja”, johon nelihenkinen kuunteluraati kirjasi 1960-luvulla perusteluja sille, mitä levyjä radiossa saa soittaa ja mitä ei. Jälkimmäinen arkistolähde muuten löytyy Suomen Äänitearkistosta.

Mitään suuren yleisön tiedotusreseptiä ei tarjottu. Oikeastaan vastauksissa toivottiin, että tiedotusta pitäisi tehostaa erityisesti tutkijoiden suuntaan – eikä tässä mitenkään erikseen nostettu esiin musiikintutkimusta vaan ilmeisesti tarkoitettiin kaikenlaista tieteellistä tutkimusta humanistisista ja yhteiskunnallisista oppiaineista talous- ja luonnontieteisiin.

Yllättävää kyllä vastauksissa ei toivuttu tiedotuksen parantamista muun arkistoalan suuntaan. Joko asiat ovat hyvällä mallilla, tai sitten toimijat eivät identifioi itseään ”viralliseen” arkistokenttään kuuluvaksi. Luultavasti jälkimmäinen vaihtoehto pitää ainakin osin paikkansa. Musiikkiarkistojien suhde vaikkapa arkistolaitokseen on monen toimijan kohdalta jäänyt etäiseksi. Vastauksissa ei myöskään noussut esille yhteistyön kehittäminen vaikkapa musiikkialan suuntaan tai tiedotuksen kohdistaminen kulttuuripolitiikan päättäjille.

Oman alan ulkopuolella olevia yhteistyön ja verkottumisen kohteita ei kyselyssä suoraan tiedusteltu, mutta se, että aihe ei vastauksissa noussut

esille, herättää kysymyksen siitä, millaiseen yhteisöön toimijat oikein sitten ovat musiikkiarkistoinnissaan sitoutuneet. Kenelle tai mille pitäisi näkyä? Tämä on oleellinen kysymys kahdelle itsenäiselle musiikkiarkistolle eli Suomen Jazz & Pop Arkistolle ja Suomen Äänitearkistolle mutta osin myös neljälle muulle varsinaiselle musiikkiarkistolle eli Finlands svenska folkmusikinstitutin, Kansanmusiikki-instituutin, Kansalliskirjaston ja Sibelius-museon musiikkiarkistoille. Eikä kysymys varmaan ole turha kahdelle muullekaan pääryhmälle eli ammattiarkistoille ja muille arkistointia harrastaville organisaatioille.

Näkyvyyden parantaminen ulospäin ei tässä tarkoittanut pelkästään laajemmalle yleisölle tai tietyille sidosryhmälle suunnattua tiedottamista. Näkyvyys voi myös tarkoittaa sitä, että oman palvelutoiminnan näyteikkuna toimii. Se houkuttelee asiakkaita ja toimii sujuvana sisäänheittäjänä. Käytännössä puhutaan sähköisistä palveluista.

Vastauksissa painotettiin, että arkistojen tietojen ja aineistojen tulisi löytyä verkkopalveluista entistä vaivattomammin. Itse asiassa putoaminen sähköisen palvelun kelkasta tuntui huolestuttavan vastaajia melkein päin. Paniikinappuloita ei sentään kukaan ollut painamassa. Ratkaisuksi tarjottiin sisäisen puheyhteyden tehostamista. Muutama vastaajista ehdotti tietokantayhteistyötä, joskin samalla muistutettiin, että ”mitä vähempi tietokantoja, sen parempi”. Esille nousi myös toiveita yhteisistä hakemistoista, haku-toiminnoista ja hakuportaalista ja mahdollisuudesta linkittää hakemistoja.

Vastausten joukossa muistutettiin, että arkistoille, museoille ja kirjastoille on jo olemassa yhteinen asiakasliittymä FINNA ja että ihannetilanne olisi, jos myös musiikkiarkistojen aineistotiedot saataisiin tähän palveluun mukaan. Osa toimijoista onkin jo liittynyt FINNAan.

Vaikka yhteiseen sähköiseen palveluun ei päästäisikään tai liittyminen FINNAan tuottaisi hankaluuksia, vahva toive monissa vastauksissa oli, että alan kenttää tulisi koordinoida enemmän. Tietämys muista saman alan toimijoista on yhteistyön vähimmäisvaatimus. Tämä toive nousi yhteistyötä koskevassa kyselyssä keskeiseksi. Tarvitaan ”vähintään tieto siitä, mitä kerätään ja missä”, niin kuin eräs vastaajista totesi. Toinen vastaaja summasi: ”Kun esimerkiksi aineistoa tarjotaan johonkin arkistoon, vastaanottajan olisi hyvä tietää mitä missäkin on.”

Tieto muiden toimijoiden kiinnostuksen kohteista ja olemassaolevista kokoelmista muodostaa perustan sille, miten työnjako hoidetaan jatkossa. ”Olisi hyvä keskustella tallennusvastuun jakamisesta”, kyselyssä toivottiin. Lisäksi haluttiin digitaalista aineistoa koskevan saatavuuden ja julkaisemisen koordinointia.

Ilman tallennusvastuun jakamista ala ei pysty toimimaan ammattimaisesti. Arkistoalalla on tavattu painottaa niin sanottua provenienssiperiaatetta, jolla viitataan alkuperäiskontekstin tärkeyteen. Tavoitteena on, että yksittäisen arkistonmuodostajan aineistot eli toiminnan tuotteet säilytetään omina kokonaisuuksinaan. Niitä ei sijoiteta muihin kokonaisuuksiin, ja monissa tapauksissa pidetään myös kiinni siitä, että aineiston alkuperäinen sisäinen järjestys pysyy muuttumattomana.

Provenienssiperiaatteen tulisi ilmetä myös musiikkiarkistojen kohdalla. On noloa arkistojen kannalta ja vaivalloista asiakkaiden näkökulmasta, jos selkeän kokonaisuuden muodostavat arkistokokoelmat on hajautettu usealle taholle tai jos arkistot jopa keräävät samoja aineistoja. Kyselyn perusteella työnjako toimii kohtalaisesti, mutta paljon on vielä parannettavaa. Yhteistyö on ainoa ratkaisu.

Kohti järkevää musiikkiarkistointia

Tämä selvitys ei anna vastausta siihen, millaisissa olosuhteissa musiikkiin liittyviä aineistoja Suomessa säilytetään, mitä oikeudellisia tai teknisiä ongelmia liittyy aineistojen parempaan saattamiseen asiakkaiden ulottuville tai millaisia palveluita asiakkaat toivovat. Näihin kysymyksiin on kuitenkin jatkossa helpompi pureutua, sillä raporttini kertoo, millaisia aineistoja Suomessa kerätään ja mitkä organisaatiot ovat asialla.

Mitä siis voimme sanoa musiikkiarkistoinnista Suomessa 2010-luvulla? Lähdetään liikkeelle kulttuuripoliittisesta tosiasiasta: musiikkiaineiston keräämistä, säilyttämistä ja tarjoamista ei ole Suomessa erikseen säädetty lailla. Musiikkiarkistointi on muistiorganisaatiokentällä oman onnensa nojassa. Se ei ole löytänyt kotia arkistokentältä muttei oikein kirjasto- eikä museoalaltakaan. Tekeillä oleva uusi arkistolaki toivon mukaan parantaa musiikkiarkistoinnin asemaa.

Suurten kansallisten toimijoiden kesken on mahdollisesti epäselvyyttä työnjaosta. Musiikin ja musiikkitiedon vastuulliseen säilyttämiseen pätevät monet perinteisen arkistotoiminnan lainalaisuudet, mutta Kansalliskirjasto ei ole lähtenyt kehittämään alaa. Eipä sitä tosin ole erityisen voimakkaasti lähestyttykään. Kansalliskirjasto ei sekään ole ryhtynyt kokoavaksi voimaksi, vaikka kirjasto ylläpitää äänitearkistoa ja lisäksi huolehtii arkistomaisista musiikkiaineistoista. Museoalalla ei Suomessa ole koskaan ollut lakisääteistä musiikkimuseotoimijaa, joten on ymmärrettävää, ettei siltä saralta ole noussut ketään hoitamaan musiikkiarkistointia. Alan merkittävin toimija, Åbo Akademiin kytkeytyvä Sibelius-museo toki on ymmärtänyt musiikin pitkäaikaissäilyttämisen merkityksen, mutta ainakaan toistaiseksi se ei ole ryhtynyt arkistotoiminnan kehittämisen valtakunnalliseksi veturiksi.

Musiikkiarkistotoimintaa Suomessa kuitenkin on riittänyt! Hyvä uutinen esimerkiksi on se, että julkaistuista musiikkiaänitteistä on pidetty huolta: Kansalliskirjasto, Yleisradio ja vuonna 1966 perustettu Suomen Äänitearkisto ry ovat huolehtineet erityisesti savikiekk- ja vinyylhistorian tallentamisesta, mutta myös c-kasetit ja cd-levyt on otettu haltuun. Nuottiaineistokin löytyy kattavasti, erityisesti Kansalliskirjastosta, Sibelius-Akatemiasta, Sibelius-museosta ja Suomen Jazz & Pop Arkistosta.

Ei liene yllätys, että kaikista musiikinlajeista kansanmusiikin arkistointi on parhaimmalla tolalla. Kansanperinteen tallentamisen tärkeys alkoi korostua jo 1800-luvulla, kun kansallisuustunne levisi ympäri Eurooppaa. Osana tätä kehitystä musiikki tarjosi kivijalan kansallisuuden projektille myös Suomessa. Alalla on vuosikymmenien saatossa toiminut innokkaita ja legendaarisia perinteentallentajia kuten Otto Andersson ja Erkki Ala-Könni, jotka omana aikanaan vaikuttivat myös arkistoinnin kehitykseen, Andersson Sibelius-museon ja Ala-Könni sekä Kansanmusiikki-instituutin että Kansanperinteen arkiston syntyyn. Vaikka sittemmin myös taide- ja populaarimusiikkiin on liitetty kansallistunteen impulsseja, ovat ne kulttuuriperinnön tallentamisessa ja sitä myötä arkistotoiminnassa vielä jonkin verran kansanmusiikkia jäljessä.

Kenties kansanmusiikin arkistoinnin perintöä on myös se, että erityisesti musiikillisten teosten tallentaminen on koettu tärkeäksi. Oli lajityyp- pi mikä tahansa, muusikot ja musiikintekijät mielletään arkistoinnissa tär-

keimmäksi lähderyhmäksi. Heidän teoksensa halutaan talteen. Tämä on toisaalta merkinnyt sitä, että monet muut musiikkikulttuurin tuotteet ja dokumentit ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Konserttitoimistojen tai lavateknikoiden aineistoja ei ole mitenkään systemaattisesti kerätty. Tutkijoiden tutkimusaineistot ovat päässeet kierrätykseen vain satunnaisesti.

Arkistopolitiikkaa ja osana sitä aineistonhankintakriteerejä ei ole toimijoiden keskuudessa pahemmin kirjattu. Musiikkiarkistointi Suomessa toimii paljolti mutu-pohjalta, osin vaistolla, osin tottumuksen ja perinnetiedon varassa, toki aika lailla myös järkiperustein. Parhaiten tieto toiminnasta on muotoutunut hankintaperustelujen kohdalla. Organisaatioiden perustoimintalinjat säätelevät hankintaa. Jotkut keskittyvät tiettyihin aineistotyyppeihin, vaikkapa äänilevyihin, jotkut johonkin musiikilliseen lajityyppiin. Tämän lisäksi hankintaa määrittävät katoamisvaarassa olevien ja harvinaisten aineistojen pelastaminen, säilytystilat ja mahdollisuudet käsitellä eri formaatteja. Aineistojen käyttöoikeuksien saamista arkistoille pidetään tärkeänä, mutta taloudellista hyötyä ei tavoitella. Arkistopoliittisen ajattelun puutteellisuutta ilmentää se, että arkistojat eivät esimerkiksi ole kovin innokkaita ottamaan kokoelmiinsa laittomia ja epäeettisiä aineistoja, vaikka juuri sellaiset materiaalit voisivat kiinnostaa tutkijoita.

Kyselyn perusteella tutkijoita pidetään tärkeimpänä arkistoaineistojen käyttäjäryhmänä. Tutkijat kuitenkin tuntevat arkistojen tarjoamat mahdollisuudet varsin huonosti. Yhtä hyvin voidaan väittää, ettei arkistoilla ole selkeää kuvaa tutkimuskentän tarpeista. Voidaan myös kysyä, missä määrin tutkimusintressit ja arkistojen hankintapolitiikat oikein kohtaavat 2010-luvulla. Keskeisten arkistoaineistojen eli äänilevyjen ja nuottien tutkiminen ei ole johtavassa asemassa nykyisessä musiikkiin liittyvässä tutkimustoiminnassa. Julkaistut äänitteet löytyvät paremmin nettipalveluista kuin kirjastoista ja arkistoista. Nuottianalyysi puolestaan ei enää ole monitieteellistyneessä musiikintutkimuksessa yhtä suosittua kuin aiemmin.

Tutkimussuuntausten muutokset eivät kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö arkistojen kannattaisi kerätä julkaistuja äänitteitä, nuotteja tai muita teostyyppisiä aineistoja. Ensinnäkin kyse on merkittävästä kulttuuriperintökokonaisuuden tallettamisesta jälkipolville. Monet aineistoista katoaisivat tai tuhoutuisivat ilman ammattimaista huolehtimista. Toisekseen näille ai-

neistoille saattaa myöhemmin avautua tutkijakäyttöä, jota ei tällä hetkellä voi ennustaa, ehkei edes kuvitella. Ja kolmanneksi, teosanalyysija tehdään edelleen ja tullaan tekemään jatkossakin.

Kun puhumme siitä, miten arkistot palvelevat tutkijoita, puhumme usein aineiston tarjoamisesta. Arkistoilla on kuitenkin myös muita palveluita, esimerkiksi aineistohallintaa. Tutkijoille kertyy paljon tutkimusaineistoja, vaikkapa ainutlaatuisia haastatteluja, joista voisi myöhemmin olla iloa ja hyötyä muille tutkijoille. Arkistoilla on valmiuksia varmistaa tutkimusaineistojen jatkokäyttö, mutta tämä mahdollisuus on paljolti jäänyt käyttämättä. Malliesimerkki tutkimusaineistojen huolehtijasta on Yhteiskuntatieteellisen tietoarkisto, jonka kokoelmista musiikki kuitenkin muodostaa vain vähäisen osan.

Kokonaisuutena musiikkiarkistoinnin ala Suomessa on sekava. Se ei palvele tutkijoita eikä muita asiakkaita tarpeeksi hyvin. Suomessa on kuusi sellaista toimijaa, joilla on järjestelmällistä musiikkiarkistointia ja siihen liittyvää tutkimuspalvelua. Jos satunnaista musiikintutkijaa tai oikeastaan ketä tahansa potentiaalista asiakasta pyydetäisiin luettelemaan nämä arkistot, olen varma, että lista jäisi puutteelliseksi. Mainittakoon ne siis vielä kerran: Finlands svenska folkmusikinstitutin arkisto, Kansalliskirjaston Musiikkikirjasto ja äänitearkisto, Kansanmusiikki-instituutin arkisto, Sibelius-museon arkisto, Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPA ja Suomen Äänitearkisto r.y.

Suomen Jazz & Pop Arkisto ja Suomen Äänitearkisto ovat itsenäisiä arkistoja, loput neljä toimivat osana laajempia organisaatioita. Näiden lisäksi merkittäviä musiikkikokoelmia löytyy lukuisista eri paikoista, mainittakoon vaikkapa HelMet-musiikkivarasto, Suomen Kansallisooppera, Kansanperinteen arkisto, Music Finland, Sibelius-Akatemia ja Yle Arkisto.

Veikkaan, että varsinaisten musiikkiarkistojen listaaminen tuottaa ongelmia myös monelle musiikkiarkistotoimijalle. Alan suurimpia ongelmia on vajaavainen itseyymmärrys ja tähän liittyvä sisäisen puheyhteyden puuttuminen. Tämä myönnetään. Kyselyn vastauksissa tuli moneen otteeseen esille, miten musiikkiarkistojat eivät tunne toisiaan. Ala ei ole hahmottunut itselleen, joten ei ole ihme, jos se ei ole tunnettu myöskään ulospäin.

Kuin ihmeen kaupalla suurilta kömmähdyksiltä on välttytty. Alalla on joitakin päällekkäisiä toimintoja, mutta en koe kovin huolestuttavana esi-

merkiksi sitä, että äänilevyjä tai kansanmusiikkia kerätään useammassa paikassa. Suurempana ongelmana pidän sitä, että on paljon aukkoja ja tietämättömyyttä sen suhteen, kuka tai mikä hoitaa esimerkiksi lastenmusiikkikulttuurin, keikkatyöläisten dokumenttien tai musiikin tutkimusaineistojen tallentamisen.

Toimintaehdotuksia

Edellä mainittuihin ongelmiin ja epätietoisuuksiin löytyy monenlaisia ratkaisuja. Osa on helppo toteuttaa, osa vaatii pitkäjänteistä työtä, joihinkin vaaditaan ulkopuolista apua. Ehdotan seuraavia toimenpiteitä:

- Parannetaan musiikkiarkistoinnin laillista asemaa.
- Kutsutaan keskeiset muistiorganisaatiotoimijat (Kansallisarkisto, Kansalliskirjasto, Museovirasto) keskustelemaan siitä, millaista työnjakoa musiikkiperinnön huolehtimisessa tarvitaan.
- Perustetaan alan oma keskustelufoorumi, jossa voidaan vaihtaa ajatuksia, kokemuksia ja uutisia ja samalla kehittää musiikkiarkistopoliittikkaa.
- Aloitetaan musiikkiarkistoalan vuosittaiset kokoontumiset. Järjestelyihin ei vaadita suuria resursseja.
- Kutsutaan musiikintutkijat ja musiikkiarkistojat koolle ja kartoitetaan niin yhteistyöalueet kuin tutkimuksen tarpeet.
- Luodaan keskitetty vanhojen tallennus- ja toistolaitteiden palvelujärjestelmä.
- Siirretään Suomen Äänitearkiston kokoelmat osaksi jotain toista arkistoyksikköä.

Musiikkiarkistotoimijat liittävät omaan alaansa pääasiassa positiivisia mielleyhtymiä. Toiminnan resurssit ja reunaehdot tuskastuttavat, mutta arkistoinnin tärkeys ymmärretään. Vaikka internetin ja median musiikkikeskusteluja seurattessa voi saada käsityksen, että musiikkia koskevat aineistot ja tiedot ovat 2010-luvun digitaalisessa maailmassa vain yhden klikkauksen pääs-

sä, emme sentään vielä aivan niin ihanteellisessa yhteiskunnassa elä. Valtava määrä musiikkia ja tietoa on edelleen jossain muualla kuin digipalvelimissa. Sitä on kirjastoissa, levy-yhtiöissä, yhdistyksissä, kellareissa – ja arkistoissa.

Suomessa toimivat musiikkiarkistot voivat ylpeillä sillä, että niiden hallussa on ainutlaatuista musiikkiaarteistoa ja että aarteista osataan myös pitää huolta. Ja vaikka kaikki muut aarteet julkisista digiympäristöistä sittenkin löytyisivät, ei ole takeita siitä, että ne olisivat siellä vielä huomenna ja että oheistiedot aina pitäisivät paikkansa. Arkistossa säilytykseen ja kuvailuun satsataan.

Itse jaksan uskoa, että musiikkiarkistotoiminnalla on merkitystä niin tutkimukselle kuin muulle käytölle. Arkistoihin on tavattu luottaa ja niihin luotetaan edelleen. Se asia on kunnossa myös musiikkiarkistojen kohdalla. Luottamuksen luo vain on ollut vaikea löytää.

Lähteet

- Adolfsson, Jörgen 2014. Svenskt visarkivin populaarimusiikin keräyshanke. Sähköposti-
viesti Janne Mäkelälle 25.8.2014.
- Gronow, Pekka & Ilpo Saunio 1970. *Äänilevytieto. Levyhyllyn käsikirja*. Helsinki: WSOY.
- Gronow, Pekka 1993. Archives of recorded music in Finland. *Finnish Music Quarterly*
2/1993: 47–49.
- Gronow, Pekka 2010. *Musiikkimuseon perustamissuunnitelma*. Verkkojulkaisu. Helsinki:
Suomen Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistys. [http://pomus.net/tiedostot/
museoselvitys/museoselvitys.pdf](http://pomus.net/tiedostot/museoselvitys/museoselvitys.pdf)
- Gustafsson, Dorrit 1991. *Musiikkia monille? Kartoitus kotimaisista musiikkilaitoksista: ko-
koelmat, rekisteröinti, tiedonhaun apuvälineet ja niiden kehittämistarpeet*. Julkaisematon
muistio, Helsingin yliopiston kirjasto.
- Halvorsen, Tero 2014. *Musiikkiaänitteet suomalaisarkistoissa. Digitoinnin ja käytettävyy-
den haasteita ja mahdollisuuksia*. Ylemmän arkistotutkimuksen kirjoitelma. Opinnäytetyö.
Kansallisarkisto.
- Hautaniemi, Marjo 2011. *Musiikkiaänitteet maakuntakokoelmissa*. Opinnäytetyö. Kirjasto-
ja tietopalvelun koulutusohjelma. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. [https://www.
theseus.fi/handle/10024/26190](https://www.theseus.fi/handle/10024/26190)
- Heikkilä, Ulla & Sanna Marttila & Leena Närekangas 2013. *Eläköön arkistosi! Av-materi-
aalin säilyvyys, saavutettavuus ja avoimuus*. Helsinki: Aalto-yliopisto. [http://mediafacto-
ry.aalto.fi/wp-content/uploads/2013/10/Elakoon_arkistosi_selvitys.pdf](http://mediafactory.aalto.fi/wp-content/uploads/2013/10/Elakoon_arkistosi_selvitys.pdf)
- Henriksson, Juha 2006. *Kysely audiovisuaalisista aineistoista Euroopassa*. Loppuraportti TA-
PE-kyselyn Suomen vastauksista. Helsinki: Suomen Jazz & Pop Arkisto. [http://www.
jazzpoparkisto.net/tiedostot/tapesuomi.pdf](http://www.jazzpoparkisto.net/tiedostot/tapesuomi.pdf)
- Hjelt, Marjut 2002. Suomalaiset musiikkiarkistot Helsingin yliopiston kirjastossa. *Arkis-
to 7. Arkistot ja kulttuuri*. Julkaisutoimikunnan pj. Markku Mäenpää. Helsinki: Arkisto-
yhdistys, 167–173.
- Hokka, Jenni & Kimmo Laine 2012. Audiovisuaaliset arkistot. *Lähikuva* 1/2012, 3–6.
- Holt, Fabian 2007. *Genre in Popular Music*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hupaniittu, Outi 2012. *Tutkijoiden ääni ja sähköiset aineistot. Selvitys muistiorganisaatioi-
den asiakkaitten digitoitujen aineistojen tarpeista ja saatavuudesta*. Helsingfors: Svenska
litteratursällskapet i Finland. [http://www.sls.fi/media/pdf/forsknas_rost_slutrap-
port_28112011_fi.pdf](http://www.sls.fi/media/pdf/forsknas_rost_slutrap-
port_28112011_fi.pdf)
- Huttunen, Matti 2011. Music in the archives. *Finnish Music Quarterly* 1/2011, 30–33.
- Ikäheimo, Ulla 1997. *Kansallisen äänitearkiston perustaminen*. Opetusministeriön työryh-
mien muistioita 1997:13.
- Jalkanen, Aino: Pop-arkistot ja audiovisuaalinen perintö. *Intervalli* 3/2009, 10.
- Kansallinen äänitearkisto 2014. [http://www.kansalliskirjasto.fi/kokoelmatjapalvelut/
kokoelmat/kansallinenaanitearkisto.html](http://www.kansalliskirjasto.fi/kokoelmatjapalvelut/kokoelmat/kansallinenaanitearkisto.html). Tarkistettu 17.11.2014.
- Kansalliskirjasto 2008a. Kansalliskirjaston kokoelmapolitiikka 2009–2015. [http://www.
kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5G1odGMM7/Files/CurrentFile/KOKO-
ELMAPOLITIikka.pdf](http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5G1odGMM7/Files/CurrentFile/KOKO-
ELMAPOLITIikka.pdf). Tarkistettu 18.11.2014.

- Kansalliskirjasto 2008b. Hankintaohjelma. Kansalliskirjaston humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tietoaaineiston hankinta-alat. <http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5G1ogmER1/Files/CurrentFile/Hankintaohjelma.pdf>. Tarkistettu 18.11.2014.
- Kotus 2014. Kotimaisten kielten keskus. Vahaleriökokoelmat – näytteitä. http://www.kotus.fi/julkaisut/kuuntele_ja_katsele/vahaleriokokoelmat_naytteita. Tarkistettu 18.11.2014.
- Kurkela, Vesa & Riitta Kela 1999. Kartoitus suomalaisista äänitearkistoista. Painamaton selvitys opetusministeriön opetuksen, tutkimuksen ja koulutuksen tietoyhteiskunta-neuvottelukunnalle.
- Lappalainen, Seija & Pirkko Moisala & Hannele Saari 2003. Musiikkiarkistot ja kokoelmat. *Johdatus musiikintutkimukseen*. Toim. Tuomas Eerola, Jukka Louhivuori ja Pirkko Moisala. Helsinki: Suomen musiikkitieteellinen seura, 387–395.
- Lehtinen, Tarja 2014. Kansalliskirjaston musiikkikirjastoa ja äänitearkistoa koskeva sähköpostiviesti Janne Mäkelälle 11.8.2014.
- Lybeck, Jari et al. 2006. *Arkistot yhteiskunnan toimiva muisti. Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen oppikirja*. Helsinki: Arkistolaitos. http://www.arkisto.fi/uploads/Palvelut/Julkaisut/asiakirjahallinnon_oppikirja.pdf
- Lyyra 2000. Lyyra – Suomalaiset musiikkiarkistot. Luettelo sävellyskäsikirjoitusten sijaintipaikoista ja projektiin osallistuneista laitoksista. Helsingin yliopiston kirjasto. http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5m8etOmRx/Files/CurrentFile/Suomalaiset_musiikkiarkistot.pdf. Tarkistettu 17.11.2014.
- Mäkelä, Janne 2012. Digitaalinen kulttuurikoti on säilytysongelman edessä. *Peili* 1/2012, 23–25.
- Mäkelä, Janne 2014. Musiikin muistiteollisuus. *Musiikin suunta* 1/2014, 6–16.
- Poroila, Heikki 1999. Kansallisesta äänitearkistosta. *Intervalli* 2/1999, 38.
- Puustinen, Outi 2011. *Äänitedigitoinnin alkeet*. Kansanmusiikki-Instituutin julkaisuja 68.
- Rask, Pia & Gaius Turunen 2008. *Rytminmusiikkiarkistoa rakentamassa. Seinäjokisten rytmimusiikkiorganisaatioiden arkistoaaineiston kartoitus ja toimenpidesuunnitelma*. Opinäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, kulttuuriyksikkö.
- Sarjala, Jukka 2002. *Miten tutkia musiikin historiaa. Johdatus näkökulmiin ja menetelmiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sailavuo, Tiina 2007. *Loppuraportti. Pori Jazzin AV-aineistojen digitointihanke*. Raportti osana Pro gradu -tutkielmaa. Jyväskylän yliopisto, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos.
- SKVR 2014. Suomen Kansan Vanhat Runot sähköisessä muodossa. <http://dbgw.finlit.fi/skvr/>. Tarkistettu 18.11.2014.
- Tikka, Marko 2014. Suomen Äänitearkiston tulevaisuus. Hallituksen muistio 13.3.2014.
- Tingander, Riitta 1994. *Populaarimusiikkiin erikoistuneet kirjastot ja arkistot Suomessa. Selvitys kokoelmista ja edellytykset niitä koskevan atk-pohjaisen dokumentoinnin kehittämiseksi*. Tutkimus Suomen jazzarkistolle Populaarimusiikin keskustiedosto -hankkeen taustaksi. Sivuainetutkielma. Kirjastotiede ja informatiikka. Tampereen yliopisto.

LIITE 1: Tiivistelmä

Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPAn järjestämässä kyselyssä kartoitettiin sellaisia organisaitioita, joilla on musiikkiteosten, musiikkia koskevien dokumenttien ja musiikkiin liittyvän tiedon keräämistä, pysyvässäilyttämistä ja tarjoamista. Keskeisiä kysymyksiä olivat: Milaista aineistoa löytyy? Mitä musiikillista lajityyppiä aineistot edustavat? Lisäksi kysyttiin aineistojen alkuperästä, ajallisesta ja maantieteellisestä painotuksesta, käyttäjäryhmistä, säilytysolosuhteista ja asiakaspalvelusta sekä aineistohankinnan kriteereistä.

Kyselykirje ja siihen sisältyvä lomakelinkki lähti sähköpostitse 51 Suomessa toimivalle organisaatiolle. Kysely päättyi 24.1.2014. Vastauksia tuli 29. Osallistumisprosentti oli 57. Keskeisiä toimijoita ei juurikaan jäänyt kyselyn ulkopuolelle.

Toimijat voidaan jaotella kolmeen ryhmään: varsinaiset musiikkiarkistojat, musiikkikokoelmia hallinnoivat arkistot ja musiikkiarkistointia toteuttavat organisaatiot. Varsinaisia musiikkiarkistoja edustavat Finlands svenska folkmusikinstituutin arkisto, Kansalliskirjaston Musiikkikirjasto ja äänitearkisto, Kansanmusiikki-instituutin arkisto, Sibelius-museon arkisto, Suomen Jazz & Pop Arkisto ja Suomen Äänitearkisto r.y. Toinen musiikkiarkistointiryhmä muodostuu pääosin ammattiarkistoista, joilla on musiikkiaineistoja. Kolmas ryhmä toteuttaa musiikkiaineistojen keräämistä, säilyttämistä ja tarjoamista, mutta arkistointi ei ole niiden päätehtävä.

Musiikkiaineistoa on Suomessa tämän kyselyn perusteella arkistoituna vähintään 15 hylykilometriä. Syntysähköistä musiikkiaineistoa on noin 88 teratavua. Digitoitumääriä ei kysely. Työntekijöitä on varsinaisissa musiikkiarkistoissa 22.

Aineistotyypeistä parhaiten on kerätty julkaistuja musiikkiaänitteitä, erityisesti äänilevyjä. Myös nuottiaineistoa on arkistoitu hyvin. Musiikinlajeista kansanmusiikkia on tallennettu järjestelmällisesti, jossain määrin myös taidemusiikkia ja populaarimusiikkia. Päälekkäistä keräystoimintaa on jonkin verran, sitäkin enemmän kartoittamattomia alueita. Esimerkiksi lastenmusiikkikulttuurista ei mikään taho kanna vastuuta.

Arkistot pyrkivät tallentamaan muusikkojen ja säveltäjien aineistoja, erityisesti musiikkiteoksia. Monet muut toimijaryhmät, esimerkiksi konserttijärjestäjät, äänittäjät ja tekniikit, jäävät vähälle huomiolle. Hankintapolitiikka määrittävät erityisesti aineistojen harvinaisuus ja katoamisvaara. Laittomia ja epäeettisiä aineistoja kartetaan. Tutkijoita pidetään tärkeimpänä käyttäjäryhmänä.

Toiminta koetaan tärkeäksi, arkistoissa esimerkiksi on paljon ainutlaatuisia aineistoja, joita ei löydy internetin palveluntarjoajilta. Ala on kuitenkin hajanainen, ja sen tunnettavuus on heikko niin suuren yleisön, tutkijoiden kuin muiden muistiorganisaatioiden keskuudessa. Lisäksi toimijat eivät tunne toisiaan eivätkä oikein tutkimuskenttääkään.

Ratkaisuehdotuksia alan kehittämiseksi ovat musiikkiarkistoinnin laillisen aseman parantaminen, suurten muistiorganisaatioiden aktiivisempi ote, keskusteluyhteyden rakentaminen alan sisällä ja tutkijoiden suuntaan sekä vanhojen tallennus- ja toistolaitteiden keskitetty kokoaminen. Suomen Äänitearkiston kokoelmat voisivat olla osa jotain toista arkistoyksikköä.

LIITE 2: Kyselylomake

Musiikkiaineistojen arkistointi Suomessa

- Kysely on suunnattu Suomessa toimiville musiikkiarkistoille ja organisaatioille, joilla on musiikkiarkistoinniksi luonnehdittavaa toimintaa.
- Musiikkiaineistojen arkistointi tarkoittaa tässä musiikkiteosten, musiikkia koskevien dokumenttien ja musiikkiin liittyvän tiedon keräämistä, pysyvässäilyttämistä ja tarjoamista.
- Voit tallentaa keskeneräisen lomakkeen seuraavasti:
 - Klikkaa "Lähetä"
 - Klikkaa "Muokkaa vastaustasi"
 - Lisää avautunut sivu kirjanmerkkeihisi (tai kopioi nettiselaimesi YLÄPALKISTA löytyvä https-osoite talteen).
- Jos haluat kopion vastauksistasi, tallenna lopuksi sivu esim. pdf-muodossa.

*Pakollinen

1. Taustatietoja

Organisaation nimi, postiosoite ja www *

Vastaajan nimi, asema ja sähköposti *

Organisaation tyyppi *

☐ Arkisto

☐ Kirjasto

☐ Museo

☐ Yhdistys

☐ Yritys

☐ Muu:

Organisaation päätehtävä *

Musiikkiarkisto on *

- ☐ itsenäinen organisaatio
- ☐ osa toista organisaatiota

Palkatun henkilökunnan määrä koko organisaatiossa keskimäärin *

Musiikkiarkistoinnista vastaavan palkatun henkilökunnan määrä keskimäärin *

2. Yleistä

Onko organisaatiollanne erityisiä lailla säädettyjä velvollisuuksia arkistoida musiikkiaineistoja? Täsmennä, jos vastaus on kyllä.

Onko organisaatiollanne temaatista painotusta (jokin vähemmistöryhmä, musiikinlaji, toimiala tms.) musiikkiaineistojen arkistoinnissa? Täsmennä, jos vastaus on kyllä.

Säilytättekö musiikkiaineiston omassa organisaatiossanne?

- ☐ Kyllä
- ☐ Osin
- ☐ Ei

Omistatteko hallussanne olevan musiikkiaineiston?

- ☐ Kyllä
- ☐ Osin

☐ Ei

Onko organisaatiollanne kirjattua musiikkiaineistopolitiikkaa?

☐ Kyllä

☐ Ei

Kuinka suuri osa musiikkiaineistosta on kuvailtu tai luetteloitu? Arvioi prosentteina.

Käyttekö arkistostandardeja tai -ohjeita luetteloinnissa (esim. Dublin Core, METS, MARC21)? Täsmennä, jos vastaus on kyllä.

Millä tavoin aineistoluettelonne tms. on nähtävissä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

☐ Paikan päällä

☐ Internetissä

☐ Lähetetään pyydettäessä

☐ Ei ole nähtävissä

☐ Muu:

Arvioi hyllymetreinä, mikä on fyysisessä muodossa olevan musiikkiaineiston määrä. *

Arvioi tavuina (esim. 500 Gt), mikä on syntysähköisessä eli puhtaasti digitaalisessa muodossa olevan musiikkiaineiston määrä.

Arvioi hyllymetreinä, mikä on fyysisen musiikkiaineiston vuosittainen kartuntamäärä.

Arvioi tavuina, mikä on syntysähköisessä muodossa olevan musiikkiaineiston vuosittainen kartuntamäärä.

Minkä verran musiikkiarkistoaineistoa on tarjolla asiakkaille sähköisessä muodossa tietoverkkojen kautta? Arvio prosentteina musiikkiaineistokokonaisuudesta.

Kuinka paljon poistatte (hävitys ja eteenpäinluovutus) musiikkiaineistoa vuosittain? Arvio esim. hyllymetreissä.

Onko arkistonne avoinna yleisölle?

☐ Aineistot on tarkoitettu vain jäsenistölle tai muuhun sisäiseen käyttöön

- ☐ Avoinna sopimuksen mukaan
- ☐ Avoinna kaikille joka arkipäivä

Lainataanko musiikkiaineistoja asiakkaille?

- ☐ Ei
- ☐ Lainataan rajoitetusti (esim. kirjastoille, arkistoille ja museoille)
- ☐ Kyllä

Kuinka paljon musiikkiaineistojanne mielestäsi käytetään?

- ☐ Hyvin vähän
- ☐ Kohtalaisesti
- ☐ Paljon

3. Aineistotyyppi

Arvioi eri aineistotyyppien osuus musiikkiaineistokokoelmassanne.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Äänitteet: teokset (esim. äänilevyt, demot, live-tallenteet)	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitteet: haastattelut, radio-ohjelmat jne.	☐	☐	☐	☐	☐
Liikkuva kuva: musiikkivideot, live-tallenteet, muut teokset	☐	☐	☐	☐	☐
Liikkuva kuva: haastattelut, dokumenttiohjelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Painetut nuotit	☐	☐	☐	☐	☐
Nuottikäsikirjoitukset	☐	☐	☐	☐	☐
Muut teoskäsikirjoitukset, esim. sanoitukset	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuvat	☐	☐	☐	☐	☐
Julisteet	☐	☐	☐	☐	☐
Leikekirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Lehtileikkeet	☐	☐	☐	☐	☐
Lehdet	☐	☐	☐	☐	☐

Kirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakirjat, esim. sopimukset	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjeet ja päiväkirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Kortistot ja luettelot	☐	☐	☐	☐	☐
Tilastot	☐	☐	☐	☐	☐
Muistiot ja muistiinpanot	☐	☐	☐	☐	☐
Pienpainatteet, esim. flajerit, postikortit, konserttiohjelmat, esitteet	☐	☐	☐	☐	☐
Tietoverkko ja digiaineisto, esim. internetsivut, ohjelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Soittimet	☐	☐	☐	☐	☐
Tallenne- ja toistolaitteet	☐	☐	☐	☐	☐
Muu esineistö	☐	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

4. Musiikinlaji

Arvioi eri musiikinlajien osuus musiikkiaineistokokonaisuudessaanne.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Elektroninen/konemusiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Elokuva/peli/mainos	☐	☐	☐	☐	☐
Jazz/blues/r&b	☐	☐	☐	☐	☐
Kansanmusiikki ja laulelma	☐	☐	☐	☐	☐
Klassinen/taide/nykymusiikki	☐	☐	☐	☐	☐

Kokeellinen	☐	☐	☐	☐	☐
Lastenmusiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Pop/rock/rap/hip hop	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonnollinen	☐	☐	☐	☐	☐
Viihde/iskelmä/perinteinen tanssimusiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

5. Ajallinen painotus

Arvioi eri historiallisten ajanjaksojen osuus musiikkiaineistokokonaisuudestanne.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Ennen 1900	☐	☐	☐	☐	☐
1900–1945	☐	☐	☐	☐	☐
1946–1970	☐	☐	☐	☐	☐
1971–1999	☐	☐	☐	☐	☐
2000–	☐	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

6. Maantieteellinen painotus

Arvioi maantieteellisten alueiden osuus musiikkiaineistokokoelmassanne.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Tietty paikallinen alue	☐	☐	☐	☐	☐
Valtakunnallinen (Suomi)	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkomaat	☐	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

7. Aineiston alkuperä

Arvioi, kuinka suuri osa aineistoistanne tulee oman toiminnan tuotoksena ja kuinka suuri osa muualta.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Oma toiminta, sis. keruuhankkeet	☐	☐	☐	☐	☐
Lahjoitus ja/tai tallettaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Ostohankinta	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

Mikäli aineistoa tulee ulkopuolelta, arvioi eri ryhmien osuus kokonaisuudesta.

	Ei yhtään	Hieman	Melko paljon	Valtaosa	En osaa sanoa
Muusikot ja musiikintekijät	☐	☐	☐	☐	☐
Perikunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Toimittajat	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkijat ja tietokirjailijat	☐	☐	☐	☐	☐

Harrastajat, fanit ja keräilijät	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuvaajat ja elokuvantekijät	☐	☐	☐	☐	☐
Lavateknikot, roudarit jne.	☐	☐	☐	☐	☐
Levy-yhtiöt ja musiikkikustantajat	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelmatoimistot ja konserttijärjestäjät	☐	☐	☐	☐	☐
Soitin- ja laitevalmistajat	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitysstudiot	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki- ja levykaupat	☐	☐	☐	☐	☐
Soittokunnat ja soitannolliset seurat	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikkijärjestöt	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurijärjestöt (muut kuin musiikki)	☐	☐	☐	☐	☐
Elokuvayhtiöt ja mediatalat	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitokset	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Muistiorganisaatiot (arkistot, kirjastot, museot)	☐	☐	☐	☐	☐
Muut	☐	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

8. Aineistohankinnan kriteerit

Arvioi, missä määrin organisaationne musiikkiaineistohankintaa määrittävät seuraavat

kriteerit.	Ei tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	En osaa sanoa
Formaatti: aineistohankinnassa suositaan yhtä tai korkeintaan muutamaa aineistoformaattia, esim. äänilevyjä tai videoita	☐	☐	☐	☐
Oma toiminta: hankinnassa suositaan aineistoja ja tietoja, joita oma organisaatio tuottaa	☐	☐	☐	☐
Lahjoittaja/tallettaja: hankinnassa suositaan yhtä tai korkeintaan muutamaa lahjoittaja- tai tallettajaryhmää, esim. muusikoita tai levy-yhtiöitä	☐	☐	☐	☐
Lajityyppi: hankinnassa suositaan yhtä tai korkeintaan muutamaa musiikillista lajityyppiä, esim. kansanmusiikkia tai taidemusiikkia	☐	☐	☐	☐
Aikakausi: hankinnassa suositaan jotain tiettyä aikakautta, esim. nykyhetkeä	☐	☐	☐	☐
Paikallisuus: hankinnassa suositaan paikallisuutta	☐	☐	☐	☐
Valtakunnallisuus: hankinnassa suositaan valtakunnallisuutta (Suomi)	☐	☐	☐	☐
Omistaminen: hankinnassa suositaan aineistoa, johon saadaan omistusoikeus	☐	☐	☐	☐
Tallettaminen: hankinnassa suositaan deponointia eli (pitkäaikaista) tallettamista	☐	☐	☐	☐

Käyttöoikeudet: hankinnassa suositaan aineistoa, johon ei sisälly käyttörajoituksia tai johon saadaan täydet käyttöoikeudet	☐	☐	☐	☐
Hävittäminen: hankinnan yhteydessä on hyvä saada hävittämislupa aineiston sellaisiin osiin, joilla ei ole käyttöä	☐	☐	☐	☐
Täydentäminen: hankinnassa suositaan aineistoa, joka täydentää jo hallussa olevaa kokoelmaa	☐	☐	☐	☐
Häviämishuht: hankinnassa suositaan aineistoa, joka on vaarassa tuhoutua tai kadota ilman arkistointia	☐	☐	☐	☐
Ainutlaatuisuus: hankinnassa suositaan aineistoa, jota ei tiittävästi löydy mistään muualta	☐	☐	☐	☐
Kulttuuriarvo: hankinnassa suositaan aineistoa, joka on kulttuurisesti merkittävää	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen arvo: hankinnassa suositaan aineistoa, josta on organisaatiolle ja sen yhteistyökumppaneille taloudellista hyötyä	☐	☐	☐	☐
Sähköinen jatkokäyttö: hankinnassa suositaan aineistoa, jonka sähköiseen jatkokäyttöön ei sisälly rajoitteita	☐	☐	☐	☐
Kysyntä: hankinnassa suositaan aineistoa, johon asiakkailla tiedetään olevan suurta kiinnostusta	☐	☐	☐	☐
Säilytys: hankinnassa				

suositaan aineistoa, jonka säilyttämiseen organisaatiolla on kunnolliset ja riittävät tilat	☐	☐	☐	☐
Originaalius: hankinnassa suositaan alkuperäisaineistoa ja pyritään välttämään kopioita (esim. nuottikopio, kopio radio- ohjelmasta)	☐	☐	☐	☐
Eheys: hankinnassa suositaan ehjää kokonaisuutta ja pyritään välttämään vajavaisia aineistoja (esim. lehden vuosikerrasta puuttuu numeroita, c-kasetista kotelo)	☐	☐	☐	☐
Tarinat: hankinnassa suositaan aineistoa, johon liittyy kertomuksia	☐	☐	☐	☐
Oheistiedot: organisaatio ei ota vastaan aineistoa, jos siitä puuttuvat valmistus- ja kuvailutiedot	☐	☐	☐	☐
Fyysinen kunto: organisaatio ei ota vastaan repaleisia, hauraita tai muuten heikkokuntoisia aineistoja	☐	☐	☐	☐
Terveys- ja turvallisuusriski: organisaatio ei ota vastaan homeisia, myrkyllisiä tai muulla tavoin vaarallisia aineistoja	☐	☐	☐	☐
Laki ja eettisyys: organisaatio ei ota vastaan laittomia tai epäeettisiä aineistoja	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

9. Käyttäjät

Arvioi eri ryhmien merkittävyys musiikkia koskevan arkistoaineistonne tämän hetkisessä käytössä.

	Ei tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	En osaa sanoa
Tutkijat	☐	☐	☐	☐
Opiskelijat	☐	☐	☐	☐
Tietokirjailijat	☐	☐	☐	☐
Harrastajatutkijat (esim. sukututkijat)	☐	☐	☐	☐
Toimittajat ja mediatalot	☐	☐	☐	☐
Muusikot ja musiikintekijät	☐	☐	☐	☐
Musiikkiyritykset, esim. levy-yhtiöt	☐	☐	☐	☐
Musiikkijärjestöt	☐	☐	☐	☐
Muistiorganisaatiot (arkistot, kirjastot, museot)	☐	☐	☐	☐
Harrastajat, fanit ja keräilijät	☐	☐	☐	☐
Oman organisaation käyttö	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐

Täsmennä tarvittaessa

10. Lopuksi

Mitä ovat mielestänne organisaationne kolme merkittävintä musiikkiaineistokokonaisuutta?

Millaisia musiikkiaineistohankintaan liittyviä lähitulevaisuuden tavoitteita teillä on?

Millaista aineistokeruuseen ja -palveluihin liittyvää yhteistyötä musiikkiarkistointia harrastavien toimijoiden välillä tulisi olla?

Muuta?

Lähetä

Älä koskaan lähetä salasanaa Google Formsin kautta.

Palvelun tarjoaa

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Ilmoita väärinkäytöstä - Palveluehdot - Lisäehdot

LIITE 3: Musiikkiarkistojat Suomessa

Tähän on listattu aakkosjärjestyksessä vain niitä toimijoita, jotka osallistuivat kyselyyn. Laajempi listaus löytyy Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPAN kotisivuilta. Kyselyssä toimijoita pyydettiin nimeämään niiden hallussa olevat kolme tärkeintä musiikkiaineistokokonaisuutta. Monet vastaajista tyytyivät painottamaan yleisempiä äänite- ja nuottikokoelmia. Myös valokuva-aineistoja pidettiin tärkeinä. Osa jätti vastaamatta.

AV-arkki

Tallberginkatu 1 c 76
00180 Helsinki
www.av-arkki.fi

Päätehtävänä on levittää suomalaista mediataidetta maailmanlaajuisesti festivaaleille, museoihin, gallerioihin ja erilaisiin tapahtumiin. Levitysarasto koostuu pääasiassa mediataideteoksista kuten videoista ja installaatioista. Joukossa ei varsinaisesti ole musiikkiaineistoja. Teoksia levitysarastossa on noin 1600.

Finlands svenska folkmusikinstitut FMI

Handelsplanaden 23 A
65100 Vasa
www.folkmusik.fi

Vuonna 1978 perustetun instituutin emo-organisaatio on suomenruotsalaisen kulttuuriperinnön vaalija Svenska litteratursällskapet i Finland SLS. Instituutin tehtävänä on dokumentoida, arkistoida, tarjota ja julkaista tietoa ja aineistoa, joka liittyy etupäässä suomenruotsalaiseen kansanmusiikkiin. Instituutilla on laaja äänitekokoelma sekä aiheeseen liittyvä kirjasto ja levystö. Kansanmusiikin alkuperäiskäsikirjoituksia on tallennettu myös SLS:n kansankulttuuriarkistoon Helsinkiin.

HelMet-musiikkivarasto

Tikkurilan kirjasto
Lummetie 4
01300 Vantaa
www.musiikkikirjastot.fi/musiikkiosastot/helmet-musiikkivarasto

Pääkaupunkiseudun kirjastojen keskusvarasto huolehtii vähemmän kiertävän ja huonosti avohyllyihin mahtuvan musiikkiaineiston pysyväsarastoinnista. Varastossa on musiikkikirjojen lisäksi runsas ja monipuolinen LP-kokoelma ja sidottuja musiikkilehtivuosisakertoja. HelMetillä on myös tarjota harvinaisia kotimaisia laulukirjoja ja nuottikokoelmia.

Helsingin kaupunginmuseo

PL 4300
00099 Helsingin kaupunki
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Monilla kaupunginmuseoilla on merkittäviä musiikkiaineistoja. Helsingin kaupunginmuseon kulttuurihistoriallisesta kokoelmasta kannattaa mainita valokuva- ja arkistokokoelman musiikkiaineistot ja soitinkokoelma.

Juminkeko-säätiö

Kontionkatu 25
88900 Kuhmo
www.juminkeko.fi

Säätiön tehtävänä on ylläpitää Juminkeko-kulttuurikeskusta ja vaalia Kalevalaan liittyvää kulttuuriperintöä. Arkisto koostuu kuva- ja äänitearkistosta, johon on tallennettu etupäässä Vienan Karjalasta kerättyjä haastattelu- ja muita aineistoja 1980-luvulta lähtien, mutta myös Kainuun alueet, Venäjän suomensukuiset kulttuurit sekä Vietnamin alueen kansat ja kulttuurit on huomioitu. Musiikin osalta merkittävimmät kokoelmat ovat vienankarjalaiset haastattelut, runolaulut ja kansanlaulut.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI

Sörnäisten rantatie 25
PL 16
00501 Helsinki
www.kavi.fi

Instituutti kerää, säilyttää ja tarjoaa elokuvia ja radio- ja tv-ohjelmia sekä edistää media-kasvatusta. Musiikkiaineistoja ei pääsääntöisesti ole kerätty erikseen. Keskeisiä musiikkiaineistoja ovat elokuvien ääniraidoilla oleva musiikki, elokuvien alkuperäiset partituurit ja soundtrackit.

Kansallisarkisto

Rauhankatu 17
00170 Helsinki
www.narc.fi

Kansallisarkisto kuuluu arkistolaitokseen, jonka tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, edistää tutkimusta sekä ohjata, kehittää ja tutkia arkistotointa. Keskeisiä musiikkiaineistoja ovat Teoston ja Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen toimintadokumentit ja Laulu-Miesten kuorinuotit.

Kansalliskirjasto

Unioninkatu 36
PL 15
00014 Helsingin yliopisto
www.kansalliskirjasto.fi

Maan laajimmasta musiikkiaineistokokoelmasta vastaa Kansalliskirjaston osasto, jonka virallinen nimi on Kansalliskirjaston Musiikkikirjasto ja äänitearkisto. Jälkimmäistä kutsutaan usein nimellä Kansallinen äänitearkisto. Arkiston tehtävänä on äänitekokelman muodostus, säilytys, digitointi, kuvailu ja erilaisten palveluiden tarjoaminen. Musiikkikirjaston ja äänitearkiston merkittävimmät kokoelmat liittyvät äänitteiden ohella säveltäjien käsikirjoituksiin ja monenlaisiin painotuotteisiin, kuten nuotteihin, kirjoihin ja kausijulkaisuihin.

Kansan Arkisto

Vetehisenkuja 1
00530 Helsinki
www.kansanarkisto.fi

Vasemmistolaiseen työväenliike- ja kansalaisjärjestötoimintaan keskittyneellä arkistolla on kokoelmissaan työväenmusiikkia ja solidaarisuusmusiikkia ja niihin liittyviä haastattelutallenteita.

Kansanmusiikki-instituutti

Jyväskylän tie 3
69600 Kaustinen
www.kansanmusiikki-instituutti.fi

Vuonna 1974 perustettu Kansanmusiikki-instituutti on suomalaisen kansanmusiikin ja -tanssin tutkimus-, tiedotus- ja palvelukeskus. Sen arkistossa on runsaasti äänitteitä, valokuvia ja lehtileikkeitä. Instituutti on arkistoinut erityisesti Kaustisen kansanmusiikkijuhliin liittyvää aineistoa.

Kansanperinteen arkisto

Kalevantie 4
33014 Tampereen yliopisto
www.uta.fi/jyky/tutkimus/kansanperinne

Arkisto kerää ja säilyttää etnomusikologian, musiikkitieteen ja kansanperinteen alaan liittyvää aineistoa. Kokoelmista löytyy musiikkiihteyden demoäänitteitä, ääninauhoille tallennettua kansanmusiikkiaineistoa ja muusikoiden jäämistöjä.

Lauseopin arkisto

Kieli- ja käännöstieteiden laitos
20014 Turun yliopisto
www.utu.fi

Arkistolla ei ole varsinaisia musiikkikokoelmia. Haastattelunauhoilla on kuitenkin musiikkiesityksiä.

Maailman musiikin keskus

Hämeentie 34 D
00530 Helsinki
www.globalmusic.fi

Keskuksen tehtävä on koota, tallentaa ja jakaa tietoa maailman musiikkikulttuureista. Keskus myös järjestää konsertteja ja koulutustapahtumia. Arkistoaaineistojen joukossa on eri kulttuurien musiikkituotteita. Painopistealueita ovat suomensukuisten kansojen musiikkikulttuurit sekä poliittisen musiikin historia. Keskuksella on laaja äänilevykokoelma.

Mikkelin ammattikorkeakoulu Mamk

ST-Laitos

PL 181

50101 Mikkelä

www.mamk.fi

Opetuksen lisäksi koulu tunnetaan arkistohallinta-, digitointi- ja säilytyspalveluista. Mamk on luonut arkistojärjestelmiä muun muassa Elinkeinoelämän Keskusarkistolle ja monelle kaupunginarkistolle. Omaa erillistä musiikkiarkistoa ei ole.

Music Finland

Urho Kekkosen katu 2C

00100 Helsinki

musicfinland.com

Music Finland syntyi vuonna 2012, kun Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic ja Music Export Finland yhdistyivät. Tarkoituksena on edistää suomalaisen musiikin elinvoimaisuutta ja kansainvälistymistä. Yhdistyksellä on laajat nuottikokoelmat erityisesti taidemuusikkia mutta myös äänitteitä ja kirjoja.

Oulun musiikkivideofestivaalit ry

Kulttuuritalo Valve

PL 42

90015 Oulun kaupunki

www.omvf.net

Yhdistys järjestää audiovisuaalisen alan tapahtumia, erityisesti vuosittaisia Oulun musiikkivideofestivaaleja, ja toimii valistus- ja kasvatustyön parissa. Se hallinnoi Suomen laajinta yksityistä musiikkivideoarkistoa, joka kattaa yli 3500 kotimaista teosta vuodesta 1994 eteenpäin.

Rytmi-instituutti

PL 16

60100 Seinäjoki

www.rytmi-instituutti.fi

Elävän musiikin edistämiseksi vuonna 1990 perustettu koulutus- ja tutkimuslaitos toimii sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Instituutin arkistoon on tallennettu muun muassa Provinssirock-tapahtuman historiaan liittyvä materiaali. Rytmi-instituutista löytyvät myös rocklyriikkakilpailun aineistot ja laaja äänen tallentamiseen ja toistamiseen liittyvä historiallinen laitekokoelma.

Sibelius-museo

Piispankatu 17

20500 Turku.

www.sibeliusmuseum.abo.fi

Åbo Akademiin kytkeytyvä, vuonna 1949 perustettu Suomen ainoa valtakunnallinen musiikkimuseo tunnetaan laajasta soitinkokoelmastaan. Museon arkisto-osasto sisältää merkittävän Sibelius-kokoelman, Turun Soitannollisen Seuran vanhan musiikkikirjaston ja

laajan käsikirjoituskokoelman lisäksi muun muassa nuotteja, lehtileikkeitä ja äänitteitä popista klassiseen.

Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto ELKA

Tutkijantie 7
50100 Mikkeli
www.elka.fi

Musiikkiala on osa elinkeinoelämää ja sopii näin ollen hyvin ELKAN arkistotoimintaan. Keskeisiä musiikkiaineistoja ovat yritysten mainosmusiikkituotteet ja Yleisradion toimintaan liittyvät aineistot.

Suomen Jazz & Pop Arkisto JAPA

Sörnäisten rantatie 25
00500 Helsinki
www.jazzpoparkisto.net

Vuonna 1990 perustetun arkiston tehtävänä on kerätä, säilyttää ja tarjota suomalaiseen populaarimusiikkiin liittyvää tietoa ja aineistoa. Arkistossa on muun muassa Fazerin levy-yhtiö- ja musiikkikauppa-aineistoja, julkaisemattomia musiikkiaänityksiä, musiikkilehtiä ja harrastajien ottamia valokuvia. JAPA järjestää tutkimusseminaareja ja julkaisee kirjoja ja äänilevyjä. Toimintaa ylläpitää Suomen Jazz & Populaarimusiikin Arkiston Kannatusyhdistys ry.

Suomen Kansallisooppera

Kansallisoopperan arkisto on keskittynyt talon oman tuotannon tallentamiseen ja hallinnointiin. Keskeisiä arkistoaineistoja ovat baletti- ja oopperaesitysten ohjelmajulisteet ja -lehdet sekä esitysten av-tallenteet ja valokuvat. Oopperalla on arkistosta erillään toimiva nuotisto, jolla on laajat, pääasiassa talon sisäiseen käyttöön tarkoitetut kokoelmat.

Suomen Kevyen Musiikin Museon Kannatusyhdistys ry (Populaarimusiikin museo Pomus)

Haapatie 10 A
00780 Hki
www.pomus.net

Suomen Jazz & Pop Arkiston piiristä vuonna 1998 syntyneellä yhdistyksellä ei ole omia museotiloja, vaan se ylläpitää ja kehittää Pomus-verkkomuseota. Internetsivuilta löytyy laaja määrä asiantuntijoiden koostamia taiteilijabiografioita, videohaastatteluita ja artikkeleita populaarimusiikin vuosikymmenistä.

Suomen Muusikkojen liitto

Pieni Roobertinkatu 16
00120 Helsinki
www.muusikkojenliitto.fi

Vuonna 1917 perustetun organisaation päätehtävänä on muusikkojen edunvalvonta. Yhdistyksen aineistoja on omassa arkistossa ja Työväen Arkistossa. Tärkeimpiä kokonaisuuksia ovat Muusikko-lehden arkisto, kollektiivisopimusaineisto ja järjestön pöytäkirjat.

Suomen Äänitearkisto r.y.

c/o Timo Wuori
Kehtotie 17
00760 Helsinki
www.aanitearkisto.fi

Vuodesta 1966 toimineen arkiston tehtävänä on kerätä ja säilyttää vuoteen 1980 saakka tehdyt kotimaiset äänitteet. Keskeisiä aineistoja ovat suomalaiset 78 kierroksen ”savikiek-kolevyt” ja vinylilevyt sekä niihin liittyvät luettelot, kortistot ja levy-yhtiöiden mainos-materiaalit. Aineistoja säilytetään Yleisradion tiloissa. Yhdistys harjoittaa äänilevytutki-musta ja julkaisee diskografoita.

Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirjasto

PL 39
00097 Taideyliopisto
lib.siba.fi

Kirjaston päätehtävä on tukea yliopiston opetusta, tutkimusta ja taiteellista toimintaa. Kir-jojen ja lehtien lisäksi tarjolla on painettuja nuotteja ja julkaistuja äänitteitä mutta myös nuottikäsikirjoituksia. Painopiste on taidemusiikissa, osin myös jazz- ja kansanmusiikissa.

Teatterimuseo

Kaapelitehdas
Tallberginkatu 1 G
00180 Helsinki
www.teatterimuseo.fi

Valtakunnallinen esittävän taiteen erikoismuseo keskittyy ensisijaisesti ammatillisen teat-terin ja tanssin tallentamiseen. Musiikkiaineistoa löytyy monista kokoelmista, joista mai-nittakoon Viipurin Näyttämön nuottikokoelma, Helsingin Kansanteatteri-Työväenteatte-rin arkisto ja Tampereen Työväen Teatterin arkisto. Kahdessa jälkimmäisessä on erilliset nuottikokoelmat ja TTT:n arkistossa lisäksi äänitteitä.

Työväen Arkisto

Sörnäisten rantatie 25
00500 Helsinki
www.tyark.fi

Arkisto kokoa ja säilyttää työväenliikkeeseen liittyvää yhteiskunnallista ja historiallista ai-neistoa. Kokoelmista löytyy poliittisten lauluryhmien ja työväen soittokuntien aineistoja. Keskeisiä musiikkiaineistoja ovat Suomen Työväen Musiikkiliiton ja sen alaorganisaatioiden arkistot nuotteineen ja Korson Sos.dem. työväenyhdistyksen Tanhurinteeseen valokuvaleike-kirjat 1960-luvulta. Arkistolla on lisäksi Suomen Muusikkojen liiton toiminta-asiakirjoja.

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto (FSD)

33014 Tampereen yliopisto
www.fsd.uta.fi

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto arkistoi ja välittää sähköisiä tutkimusaineistoja. Joukossa on muun muassa 1970-luvun karhulalaiseen diskoon liittyviä weblog-muistelukirjoituksia kuten myös erilaisia nuorisoraportteja ja -tutkimuksia, joista mainittakoon Lapsesta aikuiseksi -pitkittäistutkimus, Nuorisobarometrit ja Nuorten vapaa-aika 2013.

Yle Arkisto

PL 5
00024 Yleisradio
www.yle.fi

Arkisto tarjoaa Yleisradion ohjelmatyöhön tieto- ja media-aineistoja ja näihin liittyviä palveluita sekä tallentaa yhteisössä syntyvää aineistoa. Aineistoja myös ostetaan ja saadaan lahjoituksina. Musiikin osalta arkiston merkittävimpiä kokoelmia ovat kaupalliset äänitteet (ent. Äänilevystö), Yleisradion tv- ja radiotallenteet sekä nuotit, joiden joukossa on runsaasti käsikirjoituksia.

Montako musiikkiarkistoa Suomessa on?
Entä mitä niihin on kerätty?

Sana musiikkiarkisto tuo monelle
mieleen historialliset äänilevyt
ja Sibeliuksen käsikirjoitukset.
Musiikkiarkistot Suomessa
esittelee alan keskeiset toimijat ja
kertoo, miten arkistoista löytyy
musiikkiteosten lisäksi muun
muassa haastatteluja, valokuvia,
videoita, asiakirjoja, musiikkilehtiä
ja vanhoja nettisivuja.

S U O M E N
JAZZ & POP
A R K I S T O

ISBN 978-952-67401-8-8 (sid.)

ISBN 978-952-67401-9-5 (PDF)